

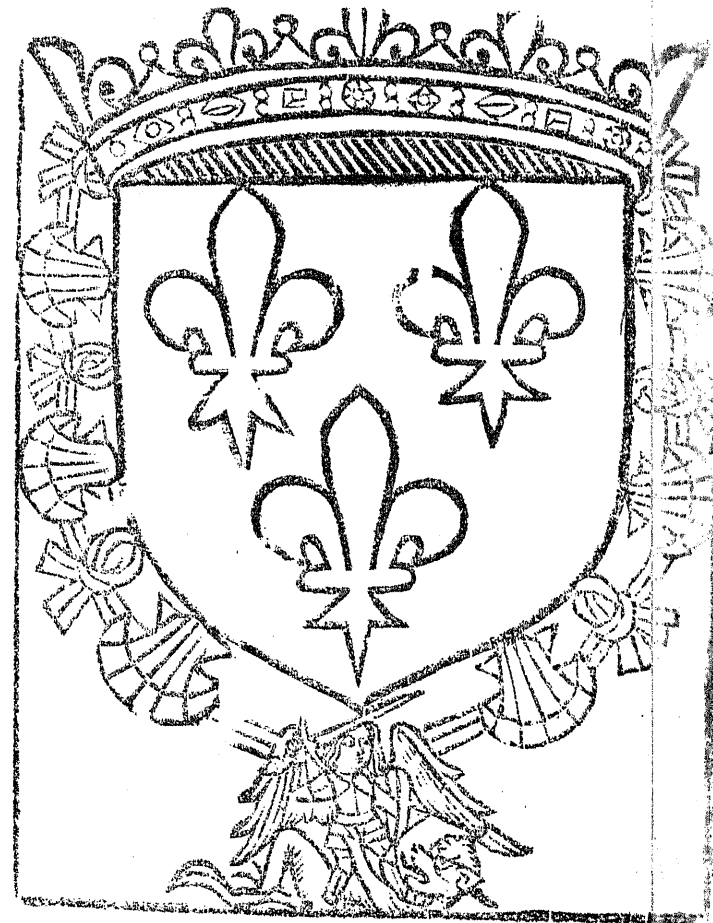
DE MONARCHIA

AC TRIPlici IMPERIO, VIDE

CET, ROMANO, GALLICO, ET GERMANICO

campus, imperatorum

gesta continens.

LVGDVNI EX OFFICINA MELCHIORIS E
GASPARIS TRECHSEL FRATRVM

M. D. XXXVII.

CVM PRIVILEGIO REGIS

2 400 40

Salta

MACH. IN SPAN.

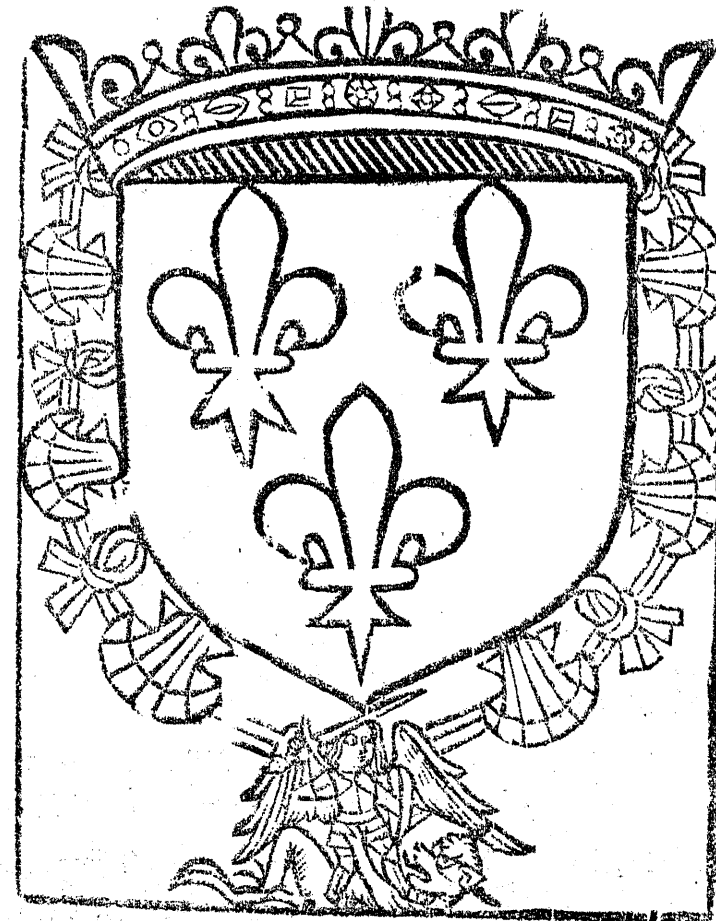
DE MONARCHIA

AC TRIPLICI IMPERIO, VIDELICET,

ROMANO, GALLICO, ET GERMANICO

campus, imperatorum

gesta continens.

LVGDVNI EX OFFICINA MELCHIORIS ET
GASPARIS TRECHSEL FRATRVM

M. D. XXXVII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Imperium duplex,
Orientale apud Græcos: cuius ca-
put Bizantiū siue Cōstātinopolis.

Imperium occidentale apud
Latinos est duplex,
Gallicum: cuius principiū & origo
inceptit sub Clodoueo per Anasta-
sium imperatorē Romanū. Datū
secūdo à Pipino, qui dictus est pa-
tritiū & pater patriæ à Romanis.
Et fuit consummatum per Carolū
Magnum.

Germanicum: inceptit ab Othone
primo. Tādē creuit sub Othone
secūdo. Et cōsummatū per Otho-
nem tertium Saxonix ducem. Et
cōfirmatū à Gregorio quinto con-
sanguineo suo. Et in Germanos
translatū imperiū Germanicum.

Duo sunt reges, qui &
imperatores dicuntur,
Rex Gallorū, qui & imperator in
suo regno & rex Franciæ dicitur.

Alij multi reges inter Chri-
stianos sunt, qui reges non
imperatores dicuntur,
Britanniæ. i. Angliæ,
Castellæ,
Legionensis
Aragonum,
Danorum.

Portugalensis,
Siciliæ,
Armeniæ olim,
Scotorum,
Noruegiæ,
Boemiæ,
Pannoniæ olim,
Maioricarum,
Nauarræ.

In Hiberniā sunt,
Catholicus,
Comachiæ,
Reges Minauriæ,
Reges Colonia.

Sunt & alij principes, qui nec reges
dicuntur nec imperatores,
Archidux Auftriæ,
Quatuor Lantgrauj,
Quatuor Burggrauj,
Rheni Palatini.

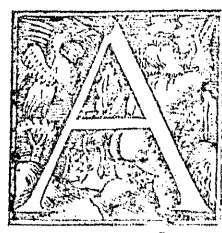
Duces,
Lotharingiæ,
Saxonix,
Bauariæ,
Ferrariensis,
Sabaudiæ,
Marchiones,
Brædeburgēsis,
Montisferrati,
Mantuanus,
Salutiarum,
Comites,
Armeniaci
Vindocinensis,
Petragoricēsis,
Sancti Pauli.

Sunt & alij inferiores,
Vicedomicellus,
Carnutensis.

Vicecomites,
Liuionicensis,
Turiensis,
Barones,
Monsmorensis,
Rupis Focaudi.
Castellani,
Caudiacus,
S. Proiectus.

DE MONARCHIA LIBER I. DE MONARCHIA ET TRIPLICI IMPERIO, VIDELICET

Romano, Gallico, & Germanico, gesta imperatorum ac
heroum continens campus, à dño Symphoriano
Campegio Lugdunēsi, equite aurato
ac Fauergix domino
compositus.

P V D gentiles ijdem sacerdotes erant & reges. Fuit enim apud Aegyptios Mercurius Hermes (quē Trismegistum vocant) maximus rex, maximus sacerdos, & philosophus maximus. Et (vt scribit Origenes, Adamātius homilia. xvj. super genesin) quoniam terra sacerdotum Aegyptiorum non sit in seruitutem redacta Pharaoni, neq; cum cæteris Aegyptijs vendiderint semetipsos, sed quia extrinsecus acceperint vel frumenta vel munera, non ab Ioseph, sed ab ipso Pharaone. Et propter hoc tanquam familiares præ cæteris nō vendiderint terram suam Pharaoni. Erant nihilominus etiam (vt idem Origenes scribit) ea tempestate sacerdotes, necdum adhuc à lege ordinati, sed naturalis sapientia hoc requirēte ac perficiēte. Ita sacerdotio functus est Noe: ita sacerdotio functus est Abraham: ita sacerdotiū gessit Melchisedech: ita & ipse Iob post illos sacerdotio functus est. Erant & sacerdotes per loca, qui pro indigentibus hostias offerebāt domino per diuersa tempora. Quod autē fuerint illo tempore sacerdotes, ostendit ipse Iob dicens, Qui mittit sacerdotes. Siue ergo fuerint sacerdotes, siue ipse per semetipsum Iob offerebat hostias pro illis secundum numerum illorum. Deniq; quum ab Aaron per genus ducta successio generis, magis teneret hæredes, quā iustitiæ cōsortes, propterea ad typum illius Melchisedech: quem in veteri testamēto legimus, Verus Melchisedech, verus rex pacis venit, verus iustitiæ rex venit. Hoc enim (vt diuus Ambrosius scribit) habet nominis interpretatio, Sine patre, sine matre, sine generationis enumeratione, neq; initium dierum, neq; finem vitæ habens. Quod & ad filium dei refertur, qui matrem in illa diuina generatione nesciuit: patrem in hoc virginis Mariæ partu ignorauit, ex patre solo natus ante secula, ex virgine sola ortus in hoc seculo. Initium dierum habere vtiq; non potuit qui erat in principio, quo modo vitæ finem habere, qui vitæ author omnibus est: qui est principium & finis omnium? Sacerdotes in lege Hebræorum nascebantur ex genere Aaron leuitæ: nunc omnes ex genere sunt sacerdotali: ideo ex populo potest fieri sacerdos. Sacerdotis est, nulli nocere, prodesse velle omnibus. In lege Hebræorum vnus erat dux, alius vero sacerdos. Ferunt principem sacerdotum (vt Origenes scribit) sacra indutum stola ab Alexandro Macedone hac adoratum, identidem affirmante, ea specie virum dorsum.

Hermes Mercurius dictus Trismegistus

De sacerdotio.

Origenes in libro Iob.

Melchisedech rex Salem.

Diuus Ambrosius in epistola ad vercellensem ecclesiam.

Origenes li. v. contra Cedro Macedone hac adoratum, identidem affirmante, ea specie virum dorsum.

DE MONARCHIA.

mienti sibi & obseruatum & pollicentē futurū omnino, vt vnīuersam Asi
 am subiugaret. Deus enim, qui regibus dat salutem, locutus est ad Mosē
 ducem, & Aaron sacerdotem; Mosē peculiariter loquens, & per ipsum ad
 populum mandata sua mittens: Mosē linguæ tardioris, Aaron iugiter, vt
 ponat verba domini in ore eius, ait, Ego ero in ore tuo & in ore illius, vt o-
 stendā vobis quid agere debeatis. Ipse loquetur pro te ad populum, & erit
 os tuum; tu autem eris ei in his quæ ad deum pertinent. Ecce Mosēs præ-
 fertur leuitæ: & qui præest dignitate, in sancta sanctorum non intrat, neq;
 sacerdotium accipit in orationes & sacrificium, & quoad sacra: ipse tamen
 Aaron in summum vngit sacerdotem, eiq; vestimenta ornamentaq; ponti-
 ficalia donat. Saul à domino in regem eligitur, & à Samuele vngitur. Si à
 propheta vel à sacerdote regnum penderet, lex regis ab ipso, nō à deo pro-
 diisset. Verum ab ipso domino dicitur per prophetam, Contestare eos, &
 prædica ius, id est, regimen regis, qui regnaturus est super eos. Hoc erit ius
 regis, qui imperaturus est nobis, Filios nostros tollet, & ponet in curribus
 suis: & faciet sibi equites percussores quadrigarum suarum: & constituet
 sibi tribunos, & centuriones, & aratores agrorum suorum, & messorēs
 fegetum, & fabros armorum: filias quoq; nostras vnguentarias, focarias,
 & panificas: agros nostros, & vineas, & oliueta tollet, & dabit seruis suis.
 Comparat Plato in libro de regno regem medico, monens, vt medicorum
 more & opportunè, & (si opus fuerit) importunè, & volentibus, & quan-
 doq; nolentibus imponat leges, remediāq; adferat salutaria. Regē ipsum
 Plato in epistolis sacrum haberi censet, sacerdotemq; Aegyptiorum mo-
 re constitui, sacrorum mysteriorumq; antistitem, vt pote sacrum, nequādo
 contaminetur: non permittit iudicijs (vbi de cæde, exilio, carcere, agitur) in-
 teresse. Proinde in hoc ipso libro de regno eiusmodi regiam dignitatem
 gubernationum omnium optimam esse probat: pessimam vero tyrannidē;
 quæ neq; lege, neq; mente legitima imperat, sed impetu potius atq; libidi-
 ne. Ait enim præsentem mundi circuitum ab oriente ad occidentem esse
 Iouium, atq; fatalem; verum fore quandoq; alterum huic oppositum sub
 Saturno ab occidente vicissim ad orientem. In quo (inquit) sponte nascen-
 tur homines, atq; à senio procedent in iuuentutem. hæc Plato sub persona
 Socratis scribit. Sicut ergo potestas datur Petro ligandi, & soluendi super
 terram, ita regi ius datur super populum: vtrunq; à domino, vtrunq; ab
 eodem authore deo. Et licet Constantinus ius regis Romæ Syluestro ad
 honorem, non tamen imperij nomen, vel imperium ipsum transire voluit
 in Syluestrum: sed sibi Constantinus ipse, & successoribus conseruauit, so-
 la sede mutata non dignitate. Quis enim maior est in terris, an qui dat, an
 qui accipit? Profecto qui dat author est honoris, non qui accipit. Deus au-
 thor est imperij, & Cōstātinus imperator author fuit papalis triumphī. Pō-
 tifex animarum caput est post CHRISTVM tanq; CHRISTI mi-
 nister, imperator corporum dominus post deum, & per deum, ad quos ius
 regis est institutum. Pilati nempe potestas in CHRISTVM data de-
 sursum esse perhibetur. Et qui potestati resistit, dei ordinationi resistit. Si
 ducibus

Dei uerba ad Mosē et ad Aaron.

Mosēs & si sacerdos non tamen quoad sacrificia & sacra ut Aaron.

Primus rex Israel.

Iura regis.

Plato in libro qui dicitur ciuilibus de re-
guo.

Plato in epi-
stolis.
In ciuili de
regno.

Constantinus
magnus.

Ecclesiæ ca-
put christus,
uerum pon-
tifex myste-
riale.

DE MONARCHIA.

ducibus est obediendum tanquam à deo missis: si reges venerandi sunt: si
 quæ sunt Cæsaris reddēda sunt Cæsari, et quæ dei deo: si descriptioni Au-
 gustali matrem subijci voluit: si stateram CHRISTVS pro tributo sol-
 uit: quis ambigat regnum, & imperiū diuina autoritate firmari? Si tan-
 tum à CHRISTO petra, vt à fidei fundamento non separetur, vtriusq;
 q; protector, vtrunq; priuilegio suo insigniuit, quum sacerdotium in se vi-
 uens regno constitutus est rex à deo super Sion montē sanctum eius, &
 prædicans præceptum domini factus est sacerdos in æternum secundum
 ordinem Melchisedech, vniuit in se regnum & sacerdotium, tollens de æ-
 qualitate inuidiam, & de imparitate calumniam. Ipse enim dicit, Qui ma-
 ior est in vobis fiat sicut minor. per hoc docens nullam inter eos habēdam
 de dignitate maioritateq; discordiam. Eorum enim erat cor vnum, & aīa
 vna in domino. Dixerat autem alibi apud Pilatum, Regnum meū non est
 de hoc mundo. Terrenis quidem dictum est, q; reges gentium dominan-
 tur eorum: & qui potestatem habent super illos beneficii vocantur. Porro
 in sacerdotio æqualitas materia est potestatis argēdæ. Nec illic queritur
 quis maior sit, sed quis in dispensatione fidelior. Verūtamen in primo pon-
 tifice veluti primi Aarō successore, summīq; sacerdotis Petriq; successore
 plenitudo viget potestatis: & in alios per eum à deo transfunditur solici-
 tudinis portio. At in paucis fuit monarchia principibus. Et post illos diu-
 sio fuit, mater discordiæ, minoratioq; potestatis terrenæ. Omne autem im-
 perium aut est cæleste, & integrum, & non veterascit, aut terrenum, & ra-
 ro pacificum, & per multa tempora diuisum. Primū æternū sine fine: à mo-
 do enim & vsq; in sempiternum. Terrenum imperium cū carne cinis erit
 & puluis. Sacerdotiū subcæleste & quid spūale datū à CHRISTO,
 glorificatū à Constantino in Syluestro: & est quasi cæleste vel subcæleste
 militatis ecclesiæ. Et dum ad triumphandū properat, cursum suum dirigit
 ad id quod est perfectum. Et quoniam apud nos sunt mutatiōes & vicissi-
 tudinis obumbrationes, nunc inter felicia lætatur animus, nunc inter tri-
 stitiam meditatur: semper mouetur, raro quiescit. Quoniam vero per in-
 terualla imperialis maiestas nonnunquam sono citharæ Dauid vexatio-
 nem in Saule à spiritu perturbante factam, amotam sentit aut emollitam.
 Duo enim sunt quibus hic mundus regitur, sacerdotium, & regnum: Sa-
 cerdos delicta dimittit, rex errata punit: sacerdos orat, rex imperat: sacer-
 dos animas ligat & soluit, rex corpora indicat & occidit: vterq; diuinæ
 legis executor suum iustitiæ debitum cuiq; tribuit, malos coercendo, &
 bonos remunerando. Quippe diuisum imperium cum Ioue Cæsar habēs
 terrena moderatur, & lutea figmēta iudicat, hæc probando, illa conterēs:
 sacerdos animas informat, spiritus diuini seminis hubertate recreat. Dum
 cælum cæli domino; terram autem dedit filijs hominum. Itaq; regnū præ-
 cessit sacerdotium in Nino Assyriorum rege primo, & in Belo, tempore
 quidem non dignitate. Vnctio enim sacerdotalis, sicut vnguentum super
 caput descendit in regibus, super humerum, vt portent onus vindictæ in
 fortitudine regentes populum in virga ferrea, quum duræ fuerit ceruicis, te.

A deo sacer-
dotiū & im-
perium.

Regnū Chri-
sti non est de
hoc mundo.

Sacerdotij
potestas.

In paucis mo-
narchia.
Duplex impe-
rium.

Duo sunt qui-
bus mundus
regitur.
Officium re-
gis.
Officium sa-
cerdotis.

Regnum præ-
cessit tempo-
re nō dignita-

DE MONARCHIA

& in virga vigiliarum quum fuerit cordis pigri, & aliquando in virga virtutis: quam emittet dominus ex Sion dominari in medio inimicorū eius. Has quippe virgas regales innuit propheta, quū dicit, Reges eos in virga ferrea. & alibi, Virgam vigilantem ego video. & iterum, Virgam virtutis tuæ. &c. Verum vnctio sacerdotalis semper est vniformis: & in capite persistit: & ad virgam pertinet directionis. De qua rex ille & propheta Dauid loquitur, dicens, Sedes tua deus in seculum seculi: virga directionis, virga regni tui. Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatē: propterea vnget te deus, deus tuus oleo &c. Sane regnū diuina permissione, sed non à diuina cœpit institutione. Nam oppressionem ac tyrannidē habuit pro exordio. Ninus enim primus rex Assyriorum (vt scribūt historici) propagandæ dominationis libidine arma foras extulit: cruentamq; vitam quinquaginta annis per totam Asiam bellis egit, à meridie & rubro mari surgēs: & vltimò septentrionem perdomuit: & homines non lacte pecudum viuere docuit, sed hominum sanguine: & ad postremum vincere (dum vincit) edocuit.

DE MONARCHIA. Caput II.

Plato libro de regno maxime probat monarchiā, id est, vnus principa rū. Et Homerus ab Ioue autumat dari sceptrū & ius principi, quum ait, Rex vnus, cui scepra dedit, venerandaq; iura. Iupiter. & in .ij. Iliados rapsodia inquit, Non bonus est multorum principatus, vnus sit dominus, vnus rex. Dion Syracusanus olim dicitauit, non posse bene regi rempublicam multorū imperijs. Et à Domitiano dictum est, Non est bona imperatorum multitudo. Diuus Cyprianus, vt vnus (inquit) sit princeps, ois natura consentit. Rex vnus est apibus, & dux vnus in gregibus, & in armentis rector vnus: multò magis mundi rector vnus: qui vniversa quæ sunt verbo iubet, ratione dispensat, virtute consummat. Verbum enim vetus est apud Græcos vice prouerbij celebratum. In primis deum colet regē autem honora. Iulius Firmicus in octauo Mathefeos inquit, Solus imperator stellarum non subiacet cursibus, & solus est in cuius fato stellæ decernendi non habent potestatem. Quum enim fuerit totius orbis dominus, fatum eius dei summi iudicio gubernatur. Et Paulus doctor gentiū in epistola ad Romanos inquit, Potestas non est nisi à deo: qui resistit potestati, resistit ordinationi dei. Ministri dei sunt principes. Quare Plinius in panegyrico inquit, Princeps reipublicæ anima est: reipublica corpus est principis. Hinc est, quod imperator pomum aureū fert in sinistra manu ple num fauilla & cinere, vt p auri fulgorē gloria notetur imperij, & per fauillā leuis gloriæ temporalis transitus designetur. Nunc ad monarchiā primū parentis transeundū est. hunc orbis dominū nouimus, atq; primū monarchiæ: cui terra data est in possessionem, & animatia in subiectionē: vt de illo diei possit, Omnia subiecisti sub pedibus eius, oues, & boues vnīversas, insuper & pecora campi, Volucres cæli, & pisces maris. Porro post Adam meminī tres monarchiā tenuisse, non in animantium dominio, sed in possessione terrarum. Primus fuit Noe, secundus Alexander Macedo, tertius Octavianus Augustus. Dixit enim deus Noe, Crescite, & multiplicamini

Virga regales multe.

Regnum non à diuina institutione cœpit.

Plato. Homerus.

Dion Syracusanus. Domitiano. Cyprianus.

Iulius Firmicus.

Diuus Paulus.

Adam primus monarcha.

Tres monarchiam tenuerunt.

LIBER I.

mini, & sit tremor vester super animantia terræ. Hic terrā excoluit, & orbem inter filios diuisit. De Alexandro legimus, quum totum occupasset orientem, etiam aërem inuasit: marisq; raptauit profundū: & vsq; à deo promissos terminos, & terram à monstris animantibus habitatam intrauit. Ab oriente redeuntem extremarum totius orbis prouinciarum legati operiebantur: Carthaginensium, Hispanorum, Gallorum, Siciliae, Sardiniae, Italiaeque legati ad illum missi sunt. Hannibal Poenus Africano quærenti quem fuisse maximum imperatorem crederet, respondit Alexandrum Macedonum regem, quum parua manu innumerabiles exercitus fudisset, quum vltimas oras supra spem humanam peragrasset. Iulianus imperator prædicabat illud Alexandri Magni: qui interrogatus, vbi thesauros haberet, apud amicos beneuolè sese habere respondit. Augusti nomen occidens suscepit. Hic Octavianus dictus est: & regnare cœpit anno ab vrbe condita septingentesimo quinquagesimo secundo. Monarchiam orbis tenuit. Scythæ & Indi Augusti amicitia per legatos petiere: eratque iam totus orbis terrarum pacatissimus: eamque inter se humanæ gentes pacem agebant, qualis nunquam omnium ætatum memoria fuerat, quum Augustus Ianum geminum tertio clausit. Est & CHRISTVS dei filius ex virgine in Iudæa natus: & tamen vera lux effulsit gentibus, quæ antea in tenebris fuerant: non quod seculum conditum, quod ad prosperos operis successus attinet CHRISTVS dei filius, quum virginali est utero ortus: qui & via tuta est scribentibus, & veritas. Pax erat igitur & otium humanis gentibus, quum alma virgo Annæ & Ioachim filia in Bethlehem Christū enixa est saluatorem. Incidit sacratissimus ille partus in eum annum, qui alter à quadragesimo fuit Augusti principis: qui à Cæsare Dictatore in familiam testamento accitus non tantum in successionem venit nominis, sed & monarchiæ ab eo qui adoptauerat antea constitutæ. Et tunc vnigenitus dei filius in terram venit, quum pacem in ea tãtam esse voluit, quanta nulla fuit vnquam, hominum memoria. Iam & natalis terra multò aptior fuit ad id mysterium in omnes gentes propagandum, quàm si remotiore aliqua mundi plaga lux illa esset orta. Est Iudæa terrarum fere media. In cæteris manifestior prouidentia. Nam & in matre quæsitæ est virginitas, vt sanctus ex sancta nasceretur. Est & in gente clarū stemma: in quo longa sit rerum series. Et in his Salomon mortalium sapiētissimus, Dauidque Salomonis pater prophetico cantu nobilis. Quæ oia in CHRISTO euentura iam multò antè prædixerant veteres propheta. Notum est Isaiæ carmen, Ecce virgo concipiet, & pariet filium. & rursus, Exiet virga de radice Iesse. Fuit Iesse Dauidis regis pater. Orosius auctorior est eodē die, quo Christus est in Iudæa natus, Octauium Augustum edicto vetuisse sese dominum appellari, manifesto (vt reor) præfagio maioris dominatus, qui tamen in terris oriretur. Erat interea in terris pax tanta omnibus, quanta (vt antea diximus) fuit nunquam: florebantque res Romani imperij vbique fama & felicitate. Paulus apostolus (vt est apud Lucam actuum. xxv) quum à Iudæis apud Festum præsidem premeretur, ad Cæsarem appellauit. Cuius

Alexander Macedo.

Hannibalis responsum.

Iulianus. imperator. Octavianus regnum.

CHRISTI natiuitas.

Quando pax in terris.

Iudæa in orbis medio.

Isaiæ carmen de uirgine Maria.

pax ingens.

DE IMPERIO ROMANO

enim Romanus erat. Cui Festus, ad Cæsarem (inquit) appellasti, ad Cæsarem ibis. Hoc exemplo apertissimè colligitur Cæsarem in humanis Paulo apostolo superiore fuisse. Ad minorem enim nō fit appellatio. Item Bonifacius quartus papa, natione Marus templū S. Mariæ rotundæ (quod veteres Pāthcon appellabant à Phoca iperatore ipetrauit. Itē in gestis octaui Constantinopolitani concilij manifestè apparet. Et etiā vsq; ad Othonem primū Romani pontifices, Nicolaus primus, Hadrianus secundus recognoscunt Basilicum imperatorem, qui illam synodum conuocauit: & filios suos, ac Leonem post hoc imperatores Romanorū. Multæ possent tam legales sanctiones, q̄ aliorum scripta adduci, sed hoc est supremum priuilegium, quia minister dei est, vt dicit Paulus ad Romanos. xij. Et est vt vicarius CHRISTI in temporalibus, vt scribit Anastasius papa ad imperatorem dicens, Pectus clementiæ vestræ, sacrariū est publicæ felicitatis: vt per instantiam vestram (quem velut vicarium præsidere iussit in terris) euangelicis apostolicisq; præceptis, non dura superbia resistatur, sed per obedientiam quæ sunt salutifera compleantur. Ecce imperator Christianorū in sua præsentia CHRISTI vicarius dicitur. Vnde sicut CHRISTVS est rex regum, ita omnes reges in potestate regnantis domini quid diuini habent: quapropter illis reuerentia & obedientia debetur. Illud tamen addimus Symphorianum Campegiū nihil omnino approbare nisi q̄ à Romana tantum ecclesia ac catholica decretum atq; assertum fuerit. quapropter omnia dicta mea orthodoxæ fidei subijcio.

Impator vicarius Christi in temporalibus.

DE IMPERIO ROMANO ET

quando inceperit. Caput III.

Caius Iulius Cæsar Hispaniæ quaestor suæ pertegus ignauitæ, in urbem Creuerus pontificatum maximum adeptus prætor & consul creatus, contra rempu. per tyrānidem imperium vsurpauit. Nam ex Gallia rediens in Italiam, decerni sibi absentem consulatum poposcit. Cui contradictum est à Marcello consule adnente Pompeio. Deinde à senatu decretum est, vt in urbem Cæsar non nisi dimisso exercitu veniret. Pompeius atq; omnis senatus crescentibus Cæsaris viribus trepidi. Cæsar Romam venit: negatq; sibi ab aerario publico pecuniam effractis foribus inuasit: protulitq; ex eo auri pondo quater mille centum triginta quinque, argenti pōdo prope nongentes mille. inde digressus, ad alpes trāsuectus Massiliam venit: deinde ad Hispanias contendit. Qui inde reuersus in pugna Pharsalica Pompeiū cū suis deuicit, fugauitq;: postea vero Romam rediit. Vbi dum reipū. statutum contra maiorum exempla atq; ordinationes disponeret, authoribus Bruto & Cassio, conscio etiam senatu plurimo (quia manu violēta imperium vsurpauerat) in curia. xxiiij. vulneribus confossus interiit. in qua quidē coniuratione fuisse supra. lx. huius facti conscios ferunt. Sic à Iulio Cæsare tyranno nomen accepit imperium: & sic potius tyrannus Iulius dictus est, quàm imperator. Julio successit nepos eius Octavianus Augustus: à quo nomen Augusti sumpserunt imperatores Ro. Iste urbem optimis operibus & institutis magnificentissimis

Cæsar prætor Consul ac pontifex.

Marcellus Consul.

Brutus. Cassius.

A quo sumptum Augusti nomen.

LIBER I.

magnificentissimis excoluit. Hinc merito parens patriæ, & primus Augustus ab vniuersis salutat. Ille verus & legitimus fuit imperator, ab hominibus & senatu electus, & à deo confirmatus, quando dixit Iudæis, Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ dei sunt deo.

Iulius Cæsar

Iulius Cæsar p tyrānidē occupauit imperiū: & à tyrannis extinctus est: qui strictis pugionibus in capitolium secesserūt. Octavius autē Nolæ obiit eodem in cubiculo quo pater, ætatis anno. lxxvj. quum imperasset. lvi. Princeps haud dubiè felicissimus: sub quo CHRISTVS lux orbis nasci voluit anno. xliij. Augusti, vndecimo autem Octauiani anno, deficiente in Iudæa pontifice. Herodes à Cæsare Augusto suscepit principatū Iudæorū: sub quo Herode defecit sceptrū & vnctio in Iudæa, secundū illud, Nō auferetur sceptrū de Iuda, donec veniat qui mittendus est. Nam vsq; ad transmigrationem Babilonicam fuerunt reges de Iuda: & postea duces vsq; ad Hircanum: & iterum reges: sed Herodes alienigena fuit.

Mors Octauiani.

Herodis sceptrum in Iudæa.

Octauiano Augusto successit Tyberius priuignus Augustæ Libiæ uxoris eius, ex alio viro filius. Hic Tyberius Burgundiones ex insula Statana vel (vt alij dicunt) Rhodis Burgos ultra Rhenum custodire coegit. Hic per Pilatum libenti animo miracula virtutesq; CHRISTI suscepisse narrant historiæ. Mox luxuriæ ac cædibus vacans, fraude Caligulæ nepotis periit. lxxviij. ætatis. xxiiij. imperij anno: verum anno. xvij. imperij CHRISTVS saluator noster cruci adfixus est à Iudæis. Quid plura? Tyberio successit C. Caligula iuuenis pessimus omnium, excepto Nerone, omni scelere contaminatus.

Tyberius. Origo Burgundionum.

C. Caligula.

C. Caligulæ successit Claudius, nepos Tyberij. hō varius, vilis, & tristis. Claudio successit Nero iniquissimus omnium, hostis humani generis. interfecit se pugione. Et in Nerone familia Cæsaris defecit. Sane anno. xij. Tyberij Pilatus in Iudæa procurator dirigitur. Cui successit præses Festus. Festo successit Albanus. Post quem Florus: cuius luxuriam & auaritiā cæteraq; scelera non ferentes Iudæi, à Romana ditione defecerunt. qua ratione à Vespasiano & Tito Hierosolyma destructa est, & templum cum ea.

Claudius. Nero.

Pilatus. Festus. Albanus. Florus.

Neroni successit Galba senex, vir vitiosus: qui commisit se totum regendum vitiosissimis seruis: vnde omnibus odiosus. Et occisus est in foro à militibus.

Galba senex

Galbæ successit Otho: qui fuerat familiarissimus Neroni: qui victus à Vitellio, se occidit pugione.

Otho.

Othoni successit Vitellius nobilis, de gente Vitelliorū, vir pfundæ gulæ, & crudelis: qui à pueritia fuit educatus iter meretrices Tyberij. occisus in furrore populi.

Vitellius.

Vitellio successit Vespasianus nobilis, de gēte Flauia, quū esset dux belli Iudaici p Nerone. Hic fuit sapiēs senex, & utilis reip. Mortuo fluxu vētris est. Titus successit patri, omni, virtute clarus. gloriosissimum triumphum duxit de Iudæis simul cum patre.

Vespasianus

Tito successit Domitianus frater, hostis virtutum patris, & fratris, per se

Domitianus.

DE IMPERIO ROMANO

Nerva senex cutor Christianorum & Iudæorum.
Traianus. Domitiano successit Nerva senex, satis nobilis, honestus, & modestus: qui adoptavit Trajanum in filium.
Hadrianus. Neruæ successit Traianus (cuius maiores fuerat Hispani) summæ iustitiæ, clementiæ, & ciuilitatis. Nullus in eo liuor, nulla malignitas. Bonos, & studiosos honoribus, & dignitate auxit.
Antonius Pius. Traiano successit Aelius Hadrianus, ex Aelio Hadriano patre consobriuo Traiani, matheos ac vtriusq; linguæ eruditus, & maximè Græcæ. Expeditiones suscepit, Pannonicam, Gallicam, Britannicam, Germanicam, & Iudaicam. Hic Iudæos secundò rebellantes castigauit: ipsamq; Ierosolymam instaurans ex nomine suo Aeliam nominauit.
Antonius Verus. Hadriano successit Antonius Pius gener Hadriani, vir forma pulcher, insignis, magnæ literaturæ, moderatissimus, ac benignissimus: qui Romanum imperium plus studuit conseruare quàm ampliare, habens in ore illud Scipionis dictum, Malo vnum ciuem seruare, quàm mille hostes occidere. Mortuus est ex febre quasi dormiens.
Antonius Commodus. Antonio Pio successit Antonius Verus gener Pij cū fratre suo: isti q; duo fratres simul vocati sunt Augusti. Fuit Antonius philosophus, vir omnibus præponendus, nunquam mutans vultum. Mortuus est ex morbo.
Pertinax. Antonio Vero successit Antonius Commodus filius Veri paternarū virtutum hostis, crudelis, luxuriosus, & omni turpitudine scdatus: qui trecentas meretrices, & totidem pueros in palatio habens, commodis omnibus in commodus, strangulatus est cum Maximino Commodo.
Iulianus. Antonio Commodo successit Pertinax genere ignobilis, sed moribus nobilis, senex venerabilis, dilectus populo, militibus odiosus: vnde occisus est à militibus.
Seuerus. Pertinaci successit Iulianus Didianus parcissimus hominum, miserrimè viuens: vnde odiosus populo, desertus omnibus, priuatus imperio, in palatio occisus.
Antonius Caracallus. Iuliano successit Seuerus, vir fortis, terribilis, mortuus est in Britannia. Seuero successit filius eius Antonius Caracallus, vir luxuriosus: qui Papinianum Magnum trucidare fecit, quia reprehendebat eum. Occisus est apud Carruras.
Macrinus. Caracallo successit Macrinus, homo omnium virtutum, vilissimè natus, crudelis, sanguinarius, inuentor nouarū mortuū. Occisus apud Antiochiā.
Varius Helioaballus. Macrino successit Varius Helioaballus impurior omni bestia, occisus est coniuratione militum.
Alexander. Helioaballo successit Alexander filius Varij habens omnes dotes viri probi ac boni: et erat exemplar bonorum principū. Erat consobrinus Helioaballi natus ex Mammea muliere Christianissima.
Maximinus. Alexandro successit Maximinus, natus de regione Thraciæ: qui fuit magnus, & gigas fortissimus, ferus, asper, superbus. Nullū animal crudelius eo fuit in terris. Occisus est à militibus cum filio suo.
Gordianus. Maximino successit Gordianus tertius cum Pupieno & Albino. Illis occisus

LIBER I.

cis fratrem militum, hic fuit interfectus à militibus.
 Gordiano successit Philippus de Arabia (qui filium fecit participem regni) vili genere natus: superbe imperauit: nihil laudabile fecit, nisi quod fuit primus imperator Christianus: & ambo interfecti sunt.
 Philippo successit Decius de Pannonia, vir strenuus, occisus Philippis. Occisus est in medio Barbarorum. Crudelis fuit contra Christianos.
 Decio successit Gallus Hostilianus, vir malus, & persecutor Christianorū.
 Gallo successit Valerianus, vir nobili sanguine, scientia clarus, eloquentia gloriosus, sed infelicissimus omnium. Nam captus à Pacoro rege Persarū in misera senectute consenuit, sustinens semper in tergo regem quē ascenderet equum.
 Valeriano successit Galienus, filius eius, vir luxuriosus, marcens otio: totū se dedit voluptatibus, neglecto patre, & imperio: fuit tamen poeta clarus.
 Galieno successit Claudius secundus: hic habuit virtutem Traiani, pietatem Antonij, prudentiam Augusti. Hic victis feliciter Gothis mortuus est ex infirmitate familiari.
 Claudio successit Claudij frater Quintilis nomine: hic fuit optimus Romanorum: sed mortuo Claudio fratre tenuit imperium decem & septem diebus. & occisus est.
 Quintili successit Aurelianus, vir fortissimus, & in omni genere armorū exercitatus à pueritia. Triūphus eius gloriosissimus fuit. Nam Zenobiā magnanimā mulierem, quæ magnificè vendicauerat sibi Syriā, duxit ante currum triumphalem ligatam aureis catenis.
 Aureliano successit Tacitus, vir consularis, senex, & grauis, temperatus, sobrius. Sex mensibus solum imperauit. morbo periit.
 Tacito frater eius Florianus successit. duobus mēsis imperium tenuit. & occisus est militum insidijs.
 Florianus successit Probus de Pannonia, vir probus, nobilis, studiosus, clarus. Occisus est à militibus.
 Probo successit Carus: vir fuit medijs inter bonos & malos principes. cū exercitu fulminatus est in Perside.
 Caro successit Carinus, cum fratre Numeriano. Fuit Numerianus orator & poeta. Occisus est prodicione Apij soceri sui. Frater occisus est à Diocletiano.
 Carino successit Diocletianus, vir magnanimus, prudens, alti consilij. Post bellorum magnas victorias Diocletianus senex reduxit se primus ad vitā priuatam apud Salonas.
 Diocletiano successit Constantius cum Galerio: qui facti sunt Augusti, & diuiserunt imperiū inter se. Nam Cōstantius contentus est Gallia & Hispania: cæteras collegæ celsit. Fuit Constantius omnibus amabilis, & venerabilis. Et mortuus est in Britannia relicto filio suo Constantiuo & Helena. Galerius quū imperasset in Illyrico milites prætoriani Romæ fecerūt imperatorē filium Maximiani. Tandem Galerius mortem sibi cōsciuit.
 Post Galerium Seuerus, & Maximianus fratres Augusti imperauerunt

Philippus de Arabia.

Decius.

Gallus Hostilianus. Valerianus.

Galienus.

Claudius.

Quintilis.

Aurelianus.

Tacitus.

Florianus.

Probus.

Carus.

Carinus.

Diocletianus.

Constantius. Galerius.

Seuerus, & Maximianus.

DE IMPERIO ROMANO

ambo. Maximianus vero in oriente praefecit, Seuerus in Italia.
Licinius. Maximiano successit Licinius, homo auarus, cupidus, omnium pessimus, luxuriosus. Occiditur à militibus.
Maxentius. Licinio successit Maxentius saeuissimus, Christianorum acerrimus persecutor, magus, crudelis; qui tandem cum magna parte suorum satellitum in flumen submergitur.
Constantinus Magnus. Maxentio successit Constantinus Magnus Constantij filius matre Helena in Britannijs natus, literis & moribus optimè institutus, totuscq; religioni Christianae deditus. eius auspicio cum Maxentio collixit tyranno. quo in gurgitibus absorpto Liciniū etiam superauit, Magnicq; cognomen meruit; et CHRISTVM ab omnibus coli praecipit; Bizantium instaurauit, suoq; nomine Constantinopolim & Neoromam appellauit, adeoq; in ea amanda sollicitus, vt multas ornamentis & delitijs spoliauerit vrbes. Senex quum pararet copias in Persas veneno à ministris ad id parato perijt, & Constantinopoli cum genitrice Helena sepultus anno ætatis. lxxvj. imperij. xxxij.
Constantinus frater Constantij. Constantino Magno successit Constantius cum Constante fratre filij Constantini; hi duo tenuerūt imperium. Constant factus Arrianus persecutus est catholicos. Tandem occisus est. Cui successit cōstans frater eius, vir temperatus, & placidus, quantum Arrianus.
Iulianus. Successit ei Iulianus eius consobrinus, dictus Apostata, vir liberalis, literatus, eloquens, memoria excellens, cupidus gloriae, perfidus tamen, & fidei inimicissimus; vnde vocatus Apostata. Hic odio capitali habuit Christianos; quibus interdixit disciplinarum studia. Tandē transfixus telo in desertis Parthiae ab vno milite ignoto perijt.
Iouinianus. Iuliano successit Iouinianus, pulcher corpore, latus animo, largus, eloquentia plenus.
Valentinianus. Iouiniano successit Valentinianus à Pannonia, verus Christianus, vir pulcher, prudens, probus; hic post multa bella mortuus est subita sanguinis effusione.
Valens. Successit Valēs; qui tanq̄ Arrianus persecutus est catholicos; vnde praecipit, vt monachi militarent; sed à Gothis occisus est perditō exercitu, & viuus crematus est.
Gratianus. Post mortem Valentis frater eius Gratianus factus est imperator iuuenis, catholicus, & fidelis; sub quo tota Italia recessit à perfidia Arrianorum.
Valentinianus. Gratiano successit frater eius Valentinianus; iste vir bonus expulsus est à Gallia à Maximino tyranno; & strangulatus est Viennae.
Theodosius Magnus. Valentiniano successit Theodosius Magnus, optimus imperator Christianorum, similis Traiano, à quo originem traxit; iste expulit Arrianos, & celeriter mortuus est.
Archadius et Honorius. Theodosio successit Archadius filius eius in oriente, & Honorius in occidente; ambo viri boni non degenerantes à patre; sub quorum imperio Alaricus rex Gothorum cepit Romam cum furore, & spoliavit.
Theodosius iunior. Honorio successit Theodosius iunior filius Archadij. Et tempore istius Carthago

LIBER I.

Carthago capta est à Genferico rege Vandalorum.
 Theodosio successit Valentinianus in occidente. tempore isto Achilla, qui dicebatur flagellum dei crudeliter afflixit Italiam; à quo Aquileia euerfa. *Valentinianus.*
 Valentinianus occisus est Romae ab vno milite.
 Successit Valentiniano Martianus. quo tempore Gēsericus rex Vandalorum cepit Romam, & spoliavit similiter Capuam, cum Campania. Martianus occisus est coniuratione suorum. *Martianus.*
 Martiano successit Leo; qui imperium Constantinopolitanum inuasit. *Leo.*
 Leoni successit Zeno Leonis gener. *Zeno.*
 Zenoni successit Anastasius; qui factus est haereticus pertinax; sed iusto dei indicio fulmine est percussus. *Anastasius.*
 Iustinus maior successit Anastasio, vir catholicus, pius, & misericors. *Iustinus.*
 Iustinianus eius nepos successit illi in imperio; princeps iustus. Africam liberauit de manibus Vandalorum, & Italiam de manibus Gothorum. *Iustinianus.*
 Et mortuus est feliciter.
 Iustinus minor successit Iustiniano, hō auarus, rapax impius, & haereticus. *Iustinus minor.*
 Tyberius tertius successit Iustino, vir largus in pauperes, verus Christianus perfectus, sapiens, iustus. de Persis triumphauit. *Tyberius.*
 Mauricius gener Tyberij, vir vtilis reipub. tandem occisus cum duobus filijs à Phoca Caesare. *Mauricius.*
 Phoca occisor Mauricij obtinuit imperium; hic priuatus est vita & imperio ab Archadio, qui regebat Africam. *Phoca.*
 Heradius successit Phocae cum suis filijs, & Constantino secundo; quorum temporibus Mahometus pestilentissimus draco in Arabia fecit Alchoranum & sectam Saracenorum. *Heradius uel Heraclitus.*
 Heradio successit Constantinus tertius crudelis; qui Romam & Italiam spoliavit omnibus suis ornamentis. Occisus est in balneo. *Constantinus.*
 Constantino successit frater eius Heraclion; iste nequissimè rempub. administrauit. A populo occisus est. *Heraclion.*
 Heraclioni successit Constans filius Constantini dolo necati, vir infidelis, & malus. *Constans.*
 Constantinus quartus filius eius successit illi vir bonus, & catholicus; qui pro fide pugnavit contra haereticos. Mortuus est in pace. *Constantinus.*
 Iustinianus secundus filius Constantini tertij successit illi; qui liberauit Africam de manibus Saracenorum; fuit tamen schismaticus. *Iustinianus.*
 Iustiniano successit Leontinus; iste Saracenos ex Africa exterminauit. *Leontinus.*
 Tyberius successit; cui successit Iustinianus tertius; iste multa magnifica fecit. tandem occisus est à Philippico. *Tyberius.*
 Philippicus successit Iustiniano à se occiso; sed priuatus est regno & oculis ab Anastasio. *Iustinianus tertius.*
 Anastasius secundus dictus Arthamius tenuit imperium. *Philippicus.*
 Anastasio successit Theodosius tertius; qui Anastasium graui praelio vicit; quem sacerdotem fieri fecit. *Anastasius.*
 Leo tertius successit, homo malus; qui imagines Mariae & sanctorum in *Theodosius.*
 Leo tertius.

DE IMPERIO ROMANO

publico fecit cremari.

Constantinus quintus Leonis filius, peior patre, persecutor ecclesiae: qui multos monachos, & verè catholicos occidit, vacans impiè magicis ar-

- Leo quartus.* Leo quartus successit. hic filius Leonis dignus patre suo, in vitijs succedēs.
- cōstantinus.* Successit Leoni eius filius Cōstantinus sextus cum matre Hyriene. mater vero cæcauit filium: & sola regnavit quinq; annis.
- Nicephorus.* Nicephorus successit: hic ægrè ferens Hyrienes mulieris imperiū cū dolo captam in Lesbō insulam relegavit: iste superatus à Chronco Belgarum rege occubuit.
- Scauratius.* Successit patri filius eius Scauratius: qui cum Saracenis dissidens multa diversis in locis accepit incommoda. Tandem in prælio mortuus est.
- Michael.* Michael post Scauratiū fororū suū imperavit, vir sanè pius, & san-
ctarū traditionū amulatur. huius temporibus vix imperiū etiam no-
mine vigebat: nam illud in oriente barbari continuè occupabant: & Ro-
mani, quum à bello destituti, ad Gallos respiciebant. Quare in sequētibus
non fiet mentio de Græcis imperatoribus, verum de Carolo Magno &
successoribus.

De imperio

DE IMPERIO GALLO
RVM LIBER SECVNDVS. Caput I.

CAROLVS Magnus ex Pipino rege Gallia & Berta filia Heraclij Bizantini imperatoris genitus Saxones triennali bello vicit, & vera pietate instituit: Saracenos ex Hispania propulit: Sclavos, Danos, & Boianos in ditionē suam redegit: Hunnicū confecit bellum, vnde illi post ingentia facinora Magni cognomen datum. tempore Consātini huius nominis vltimi (vt scribit Geruastus regni Arelatensis marescalus, Henrici regis Angliæ nepos in libro de mirabilibus orbis) ciuitas Burdegalensis à rege Hispanorum Abdèrina obsidebatur, & Arelate cum sua prouincia à gentibus premebatur. Carolus Magnus rex Francorū ab Sodone principe Aquitaniae in auxiliū suæ defensionis accitus in suburbio Pictauesi Saracenos vincit, & fugat cum triumpho. Franciam cum gaudio regressus. Quare papa Gregorius minor in festinatione Saracenorū in Arelate ciuitate patienter non sustinens, post quadrienniū huiuscemodi calamitatis metuens, ne ad vltiores partes gentilis furor cresceret, Carolum Francorū regē, missis ei clauibus sepulchri apostoli Petri, & vinculis eiusdem muneribus tantis, inuitat, vt à partibus imperatoris Græcorū recedens Romani senatus patri-
tius ac patriæ pater efficiatur. Quod humiliter ac deuotè suscipiens Carolus in Romanū eligitur patritium, ac dictatorem perpetuum. Tunc Carolus strenuissimè pro fide pugnās, ac Romanæ reip. curā gerens. Hæc Geruastus. Hic Carolus postea victo Desyderio rege Longobardorum in Italia apud Ticinū (q̄ nunc Papiā est) veniēs Romā electus est iperator à senatu & populo Ro. & cōfirmat à Leone pontifice: cui datū est imperiū Romanū & suis successoribus in ppetuū, quia adiutor erat ecclie, vt pdixerat diuus Augusti. antea lib. de Antichristo ita scribēs, Fuerūt ex antiquis, qui dicerent Antichristum non antea in mundum esse venturum, nisi venerit primū discessio, hoc est, nisi discesserint oīa regna à Romano iperio qui prius subditi erāt. Hoc autem nōdum aduenit: quia licet videamus Romanū imperiū ex magna parte destructū, tñ quādiu reges Gallorū durauerit, qui Romanū imperiū tenere debēt, Romana dignitas ex toto nō peribit, quia in regibus suis stabit. hæc diuus Augusti. tanq̄ propheta vaticinatus est. Et vt Geruastus (quē supra citauimus) regni Arelatensis marescalus scribit, Carolus Magnus pro rep. pugnans tandem nomen in vltimis vitæ sue terminis assumpsit imperiū cum sua posteritate: vt qui Romani defensor erat imperij, quinimo cælestis regni patronus, pro tantis meritis vnā cum posteritate sua inter homines Augusti nomen acciperet, & inter cælestes aulicos miles CHRISTI fortissimus prædicaretur. Extitit apud Latinos est terminata Græcorū potentia: Romaq; recepit amissum nō dominiū. Quæ enim frena totius orbis tenuerat, nūc sua mœnia cohibere nō sufficit: nulliq; plus infesta q̄ suo imperatori, dum duos habere dominos cōtendit inter pontificiū posita, & imperiū, vnum excludit, alterum con-

Carolus Pipini filius.

Carolus Magnus contra Saracenos.

Pontifex Carolū inuitat.

Carolus electus imperator.

Diui Augustini prophetia de Gallorum imperatoribus.

Geruastus regis Arelatensis marescalus.

Apud Latinos terminata Græcorum potentia.

C

DE IMPERIO GALLICO

Regnum Iudeorum sub regibus firmatum lapsum sub pontificibus ut scribit Geruasius. Matth. eus. Palmerius.

temnit. Hoc efficacissimum excidij Romani fuit argumentum, q̄ de imperio mutatur in pontificium. Sicut regnum Iudeorū à deo firmatum sub regulis lapsus sui habuit statim, vt transijt ad pontifices: sic Roma, quum exiuit principem, cineres suos respicere iussa est. Dum enim nō habet iustitiam, vastitas & iustitia iudicantur morienti. hæc Geruasius Cilleberien- sis Arelatenfis marescalus regis Angliæ nepos ad literam in eo libro quē scripsit ad Othonem quartum imperatorē Germanum. Et vt scribit Mat- thæus Palmerius Florentinus in suo chronico Carolus Francorū rex pre- cibus Hadriani pontificis euocatus, & Galliam transalpinam magno exer- citu ingressus, Longobardos vicit: & Desyderium eorū regem apud Ticin- num obsessum tandem cepit: ac cum vxore, & liberis in Galliā duxit. ob cuius rei celebritatē & gloriā Carolus ab Hadriano euocatore, & à sena- tu magnificē laudatus est, ac amplissimis insignitus priuilegijs, & titulis. Hac tempestate imperium sæpe nomine tantum vigeat occupantibus id continuō in oriente barbaris: & Romani ab eo destituti ad Gallos iam in- tuebantur. Carolus Augustam, & Pamphiloniā, nobilissimas Hispaniæ vrbes vastat eō q̄ earum populi recipere CHRISTI fidē noluisse. Carolus Magnus Leone pontifice à Romanis per iniuriam ciecō in Ita- liam redijt, ipsumq̄ in urbem dignitatēq̄ restituit: Carolus à Leone Au- gustus est appellatus, & oblitteratū iam pene in Italia Romanū imperium resumpsit, primusq̄ post Augustulū apud Romanos iperauit annos. xiiij. Carol⁹ nouas leges cōscripsit, quas p̄ vnūuersum iperū seruari iussit. Gal- lorū enim reges ante Carolū Magnū multa habuerunt iura, & priuilegia quæ cōsistūt, partim ex sacra vñctione cælitus demissa, qua soli Gallorum reges vngunt, & ex aurea flāma, quæ vexillū est regū Gallorū, quæ data Clodoueo, etiā ex miraculis apertis in cura scrophularū, quæ vix medi- cina vel pharmaco curari possunt. Sunt inter Christianos quatuor tantum reges qui vnguntur more Dauidis & Salomonis, scilicet Ierosolymita- nus, Francorum, Anglorum, & Siculorum. Alij vero reges vngi possunt solo priuilegio vel consuetudine ecclesiæ secundum Alberi. de rosate su- per glos. rubri. ff. de statu hominum. & per. Hosti. & Goffre. in summa. de sacra vñctio. Sed solus Gallorum rex vngitur oleo sancto cælitus de- missio in coronatione regis Clodouei, in qua ampula fuit cælitus demis- sa plena oleo sancto per columbam. Et adhuc hodie reges Gallorum vn- guntur & sacrantur, vt ego vidi Remis in coronatione regis Francisci pri- mi, nunc viuentis. Et si alij reges vngantur, non tamen oleo cælitus demis- so, sed oliuarum ab homine sacratio.

Caroli Ma- gni gesta in Hispania. Caroli leges & priuile- gia.

Scrophula à rege Gal- lorum curan- tur. Qui vngan- tur reges.

Quo oleo vngantur re- ges Gallorū.

Lodouicus Augustus à patre appel- latus.

DE LODOVICO PIO IMPE- ratore secundo. Caput II.

CAROLUS Magnus Lodouicum filiū suum Augustū appellauit, & suc- cessorē imperij esse voluit. Ipse vero toto iam mundo clarus in palatio suo Aquisgranī bona senectute in pace quieuit anno ætatis suæ lxxij. v. cal. Februarias. Lodouic⁹ Caroli filius (cui clemētia & religionis studium, pietatis cognomētum attribuit) hic audita aptris morte Aquis- granum

venit, Leonis Græci imperatoris legationem audiuit, foedusq̄ cum eo re- Imperatoris nouauit: Bernardum Pipini nepotem Italiae regem affectantem imperiū Græci legati securi percussit: Britones & Burgaros pacis turbatores compressit: quæ ad Lodouicū tuor suscepit liberos: Lotharium Italiae, Pipinum Aquitaniae, Lodouicū imperatorē. Bauariae, Carolum Caluum ex Iudith vxore Franciæ Burgūdiæq̄ reges constituit. à quibus tamen postea Suelione ad sanctum Medaldū in car- cere detentus est, pijsimus pater ab ingratis filijs: & post annum pristinae restitutus dignitati. Maguntia decessit anno imperij. xxvij, quum vixisset lxxij. Corpus Metensis tulit ciuitas: & in templum diui Arnulphi maxi- ma condiderunt veneratione.

DE LOTHARIO IMPERA- tore Lodouici Pij filio. Caput III.

LOTHARIUS maior natu ex filijs Lodouici, dimicatione inter fratres sub. Diuisio impe- Lorta, sibi imperiū assumpsit. Carolo Gallia, Lodouico Germania rij à fratri- obuenit. Quæ concordia fratrum non diu mansit. Nam infestis concurre bus. re armis ad Fontanetū Altsiodorensis agri vicū, quo cōflictu tāta cædes vtrinq̄ facta est, vt victo non longe dissimilis victor esse putaretur. Supe- Conflictus in- rior tamen Caroli exercitus stetit: & pax iterum facta his conditionibus, ter fratres. vt Lotharius imperij titulo cum Italia & Narbonensi Gallia frueretur, Lodouicus Germaniam haberet, Carolus Francis ad oceanum præflet. Additaq̄ Lothario Anstrasia, quæ nunc Lotharingia est. Ductus rerum aduersarum pœnitidine monasticam vitam in Primia monasterio secutus est, accito prius Lodouico in regni consortiū, anno imperij. xv. & mor- tuus est feliciter qui fuerat violentus in vita.

DE LODOVICO SECVNDO imperatore. Caput III.

LODOVICUS secundus Lotharij filius, rex Italiae, patre adhuc viuentē Romam profectus. Nam Lotharius Lodouicum filium suum con- Lothari⁹ Lo- sortem regni fecit, et simul regnauerunt annis quinq̄. Lodouicus ab vrbe douicum con- reuersus cum Carolo Caluo patruo ob Austrasiæ regnum hostiliter disti- sorte regni- derunt. tandem rebus compositis moritur Mediolani, quum imperasset fecit. annos. xxj. superstitibus liberis Carolo & Lodouico, qui Francis, Germa- nisq̄ præfuere.

DE CAROLO CALVO IMPE- ratore Romano. Caput V.

CAROLUS Caluus Lodouici Pij filius, & patronus Lodouici secundij, & frater Lotharij, rex Gallorum, humanus princeps, ac supra modū ambitiosus. Hic ante acceptum imperiū cum Britonibus & Normānis varia dimicauit fortuna: mox Romam accersitus, Saracenos vrbe expu- Carolus Cal- lit. Audita posthac Lodouici nepotis morte, Italiā celeri petijt comitatu uis corona- & ab Iohanne pontifice coronatur, anno salutis. dccclxx. Reuersusq̄ tur. in Gallias in itinere vxoris fratrem Italiae præponit. Breui vero Italiam repetens armatos cōtra se offēdit imperatoris Lodouici filios, cum qui- bus conflixit apud Veronam: & in fugam profligatus. Mantuam se rece- C ij

DE IMPERIO GALLICO

Sepultus vbi obiit ano iperij sexto. Corpus Verfellis exenterizatū, post annū septimū ad S. Dionysium perlatum est. Relicto post se harede Lodouico quum, Hermiton de vxore quatuor sustulisset.

DE LODOVICO BALBO imperatore Caput VI.

Duo simul imperatores Lodouicus Balbus et Carolus Crassus. Post Caluum Lodouicus eius filius habenas imperij tenuit: isq; Balbus ab impedimento linguæ dictus est, ab Iohanne pontifice declaratus imperator. Cuius electionis gratia conturbati Romani cum senatu Iohannem Papā custodiri vt captum iubent, & Carolum cognomento Crassum imperatorem eligunt: simulq; ambo imperatoris nomen tenuerunt annis duobus. Dicebāt enim Romani Romanum imperium absq; cōsensu plebis non posse confirmari. Hinc Iohānes octauus pontifex Romanus in Galliā descendit: & triculisib; quanto consilio Lodouici coronationē cōfirmavit. Moritur Trevis Lodouicus anno salutis .DCCCLXXX. Carolo Simplice Franciæ rege, & Carolo Magno patre Arnulphi relictis liberis.

DE CAROLO IUNIORE imperatore Caput VII.

Iunior Carolus dictus Simplex. Carolus iunior nomine tertius, nepos Caroli Calui, imperium Italiæ vnā cum supradicto Lodouico obtinuit. Hic decem annis imperauit. Deficiens animo & corpore repudiat; a magnatibus regni, quum mente laboretur, surrogatur Arnulphus. sic post decennium ex quo imperare cepit, moritur: & Augeę monasterio sepelitur.

DE ARNVLPHO IMPERATORE. Caput VIII.

Arnulphus Caroli magni filius ac Crassus patruus. Gestas Arnulphi. Epitheta imperatorum Gallorum. Carolus Crassus, vel (vt alij scribunt) Simplex Augustus nomine tertius nullo exemplo curatorem habuit fratris filium Arnulphum Augustum. Hic Normannorum pyratarum ingentē cædem fecit: Italiā factionibus & domestico (vt assolet) bello fessam, atq; ideo externorum armis iniuriæq; obnoxiam ingressus Ambrosio Bergomatium comiti gulā fregit: Formoso pontifici a Romanis vexato opem tulit; remq; Romanā pacauit: Vidonem regem fugauit: Firmū vrbem, vbi Vidonis vxor degebat, obsedit. Arnulphus epoto veneno, correptus lethargo graui, per triduum excitari in clamantibus suis vellentibusq; non potuit. Euigilans tandē domū reuertit, ac aliquanto post phthyrasi decessit. Duos reliquit filios, Vendaldū, ac Lodouicū paternis tātū natalibus nulla p̄clara reuoluēs. Ille paucorū annorū Austrasiæ rex: hic solo noie Augustus est appellatus. Sic Arnulphus felix prælio infelix morbo perijt anno .xj. sui imperij. Mirū est robustissimorū hominū robustissimam fere prolem esse, summorū virorū nobilissimorumq; ingeniorum sobolem tandem hebescere: atq; singuli morituri nascimur: ita indolem stirpū, sanguinisq; ac familiarū suos velut tales incremētacq; habere, cōsenescereq;. Pectoris vigor fuit in Pipino Crasso Austrasiæ duce, ignea mens in Carolo Martello eius filio, numē prope

LIBER II.

ipsum in Pipino rege, animus orbis terrarum ac cæli capax in Carolo Magno, eo rege Augustoq; Franci in summo consistere. Lodouicus Pius paterna magnitudie multo fuit inferior, & si in illo fuerit summa pietas. Carolus Caluus prior adhuc laudē q̄ vituperationi; Balbus breuitate regni ac imperij est obscuræ memoriæ: in Carolo Simplice cōsensu maiorū gloria & noua nobilitas. Industria sibi viā in solū patefecit apud Francos. id quod etiam apud Germanos accidit in alia (vt nonnulli scribunt) eiusdē Caroli Magni progenie. Carolus enim Crassus Augustus curatorem habuit Arnulphū nepotem, quo imperatore Hunnorum noua & ingens manus ad cognatos suos ex Scythia profecti in Pannonia sedes cepere: vbi Hunni nomen Francorum armis prope deletum nobiliter effecerunt: q; Hungari dicti, quū & Crassus & Simplex Caroli vocati sint, & eodem tempore regnauerint, visum est aliquibus eundem regem fuisse Crassum & Simplem: sed & si moribus & genere fuerint similes, & eundem curatorem Arnulphū habuerint, numero tamen (vt dialecticē loquar) differētes fuerunt. in illis Simplice ac Crasso cōsensu maiorū gloria, & industria apud Gallos.

DE LODOVICO IMPERATORE Arnulphi filio Caput IX.

Lodouicum Arnulphi filium successorem creauerunt: qui annis præfuit decem non felicitior patre. Nam Itali vexati assiduīs barbarorum incursionibus ius antiquum, & veterem imperij gloriam amittere nolētes Berengarium tyrannū Foroliuensem imperatorem dixerunt. Qui ad Veronam Lodouicum Arnulphi filiū vicit, captūq; luminibus priuauit. Et quū crudelitas in tyrannidi præfuisset annis quatuor, successit ei Berengarius secundus, qui summū principem. post tertium annū a Rodolpho Burgundo rege pulsus. Isq; Rodolphus postq; annis tribus regnasset, etiam ab Hugone duce Arelatēsi pulsus est. Hic quoq; rerum potitur annis decem. & moritur relicto filio Lothario: qui mox bienno finito decessit. Post quem Berengarius tertius in italiā accersitus vnā cum filio Adulberto annis .xj. Italiæ regnum administrauit. qui quū tyrannū verius q̄ principē egisset, a Romanis Otho Saxo euocatus patrem cum filio Italiā expulit. Et sic a tyrānis diuisum est imperiū, quia aliqui imperauerūt in Italiā sicut quatuor Berengarij, aliqui in Alemānia sicut Coradus & Henricus. & sic per hunc modū desitū est a Francorū gente apud Italos imperari anno circiter centesimo ab eo quo tanta indole a Carolo qui Magni cognomen tulit fuerat quæsitum.

DE DONATIONE CONSTANTINI Magni, & an fuerit vera ex opinione Nicolai Cusani cardinalis Germani. Caput X.

Perlegi librum Nicolai Cusani cardinalis de concordantia catholica ac donatione Constantini mea quidem sententia doctum, disertum, & elaboratum: adijcerem etiam ornatum siquid ornatum esse possit quod pugnat cum sententia consensuq; oratorum. In eo libello tria probo doctrinam argumētandi, dexteritatem, & curam. Quoniā autem illic multa

Handwritten notes and signatures on the right margin.

Handwritten marginal notes: Berengarius secundus, Berengarius tertius, Coradus & Henricus.

DE IMPERIO GALLICO

insunt, quæ piè dicuntur de authoritate pontificis Romani, imperatoris, ac conciliorum generalium, quæ nec me legisse pœnitet, libenter & piùm pronũtiassem, nisi dogma de imperio Germanico plus æquo defenderet, quod multi clari ac docti damnauerunt. Dicerem hunc esse bonũ virũ, si pareret rationi potius quàm affectibus. Sed quid de donatione Cõstantini sentiat Cufanus ostendamus. in eo libro quem superius citavi cap. ij. sic scriptum reliquit, Vnum vero præterire nequeo, quoniam pene omnium sententia indubitata est Constantinum imperatorem occidentis imperiũ Ro. ponti. Syluestro ac eius in æuam successoribus perpetuo dono tradidisse: & ideo etiam. si ratio de vnitate principalis, scilicet aduersari bono & recto ordini, duo capita fore non concluderet, pateret tamen in occidente imperatorem nullum nisi à papa dependere. Imperium cognosceret iustè esse posset. Hanc radicem quoad potui inuestigauit, præsupponens ac etiã indubitatum esse Constantinum talem donationem facere potuisse, quæ tamen quæstio nec soluta hætenus, nec soluetur vnquam. Sed si res ita est eod quòd in authenticis libris, & historijs approbatis non inuenitur, relegi quam solue-

An Constantinus imperium dederit Syluestro.

Questio de donatione Cõstantini numquam soluetur.

De concilijs generalibus. Quæ scribuntur de Syluestro dubia sunt.

Donatio Constantini pro palea habetur.

(inquit Cufanus) omnia quæ potui gesta imperatorum, ac Romanorum pontificum historias, S. Hieronymi qui ad cuncta colligenda diligentissimus fuit, Augustini, Ambrosij ac aliorũ volumina peritissimorũ; reuolui gesta sacrorum conciliorum, quæ post Nicenũ fuere: & nullã inuenio concordantiã cum ijs, quæ de illa Cõstantini donatione leguntur. S. Damasus papa ad instantiam beati Hieronymi actus & gesta prædecessorũ dicitur adnotasse: in cuius opere de Syluestro papa non ea inueniuntur quæ vulgo dicuntur. Legitur (inquit Cufanus) in certis historijs Constantinum à Syluestro baptizatum, & ipsum imperatorem tres illas S. Iohannis, sanctorũ Petri & Pauli ecclesias mirificè ornasse: sed de donatione temporalis domini, aut imperij occidentis nihil ibi continetur. Zacharias papa monarchiam regni Franciæ in Pipinum transtulit, Chilperico rege deposito. De quo legitur. xv. q. vj. alius, & in glo. cap. venerabilem. Et ex illo puto Pipinum sedi apostolicæ fauisse. Ex istis constat Cõstantinum imperium per Exarchatum Rauēnatem urbem Romam & occidentem minime papæ dedisse, vnde continuè legitur imperatores vsq; ad tempora Pipini, & Caroli Magni, sicut prius, pleno iure Romam, Rauēnam, & Marchiam, cũ alijs locis possedisse: & probat tex. xcvi. dist. bene quidem. Et ibi legitur Romanos pontifices imperatores fateri dominos. Scribit enim Agatho papa ad imperatorem Constantinum, qui sextam synodum congregauit, & multis annis Pipinum secutus est, quo modo vrbs Roma sit ipsius imperatoris seruilis vrbs. & Bonifacius papa ad Honorium, qui dicit, qd ecclesiæ Romanæ ipse habet regere sacerdotium, sed imperator humanas res: & in fine dicit, Romam esse urbem suæ mansuetudinis. Hic tex. habetur. xcviij. dist. ecclesiæ. & nullibi contrarij legi, quin vsq; ad tempora Pipini imperator remanserit in possessione totius Italiæ. Hæc enim (inquit Cufanus) credo vera esse, non obstante famigera opinione de contrario, quæ in palea habetur. Constantinus. xcvi. dist. quoniã absq; dubio si nõ fuisset illud

LIBER II

illud commune apocriphum, Gratianus inveteribus codicibus, & canonũ collectionibus inuenisset: & quia nõ inuenit, non posuit. multæ sunt historiæ. S. Syluestri: vna in qua non inuenitur de illa donatione aliquid, quam S. Damasus fecit: alia, cuius author ignoratur, quam textus non veram dicit, sed legi posse. ego legi (inquit Cufanus) in Vincetio historiarum. xxiiij. lib. in fine secũdũ S. Hieronymũ, Constantinum vxorem Faustam, & filiũ Crispum crudeliter occidisse, & in extremo vitæ ab Eusebio Nicomediæ episcopo baptizatum, in Arrianam heresin declinasse. à quo tempore (inquit Hieronymus) ecclesiarum rapinæ, & totius orbis discordia secuta est vsq; in præsens tempus. Et verum est Constantinum tempore Melchiadis papæ fuisse, & tũc Christianũ, vt per Augustinũ in multis locis hoc habetur, & maximè in epistola ad Glorĩũ, & Elusũ, & qbus hoc gratũ est, quæ incipit. Dicit quidẽ apostolus. Et hoc cõcordat cũ Hieronymo. Vidit etiã decretum Leonis pape in synodo Romana cũ subscriptione episcoporũ, & clericorum, & ciuũ Romanorum, vbi Leo papa Othoni primo restituit omnia loca per Pipinũ, & Carolum, & Robertum reges sancto Petro data: & nominantur in eodẽ decreto omnia loca: & nullã facit de donatione Constantini mentionẽ. Sunt enim (inquit Cufanus) meo iudicio illa de Constantino apocripha, sicut alia quædam scripta S. Clemẽti, & Anacle-

to papæ attributa: in quibus volentes Romanã sedem omni laude dignã plus quã ecclesiæ sanctæ expedit & decet, exaltare, se penitus confundunt, ac in Labyrinthũ deiiciunt. Vterius quidã volunt, & est opinio vulgatissima, imperium translaturũ in Gallos per Hadrianum in personã Caroli Magni. Sed fateor (inquit Cufanus) me nunq; in antiquis approbatis libris hoc legisse, licet Stephanus. ij. vnixerit Pipinũ, & eius duos filios in reges, non tũ habetur de imperij translatione. Veruntamen (inquit) Carolus (vt in decretis legitur, ac etiã in gestis Hadriani) patritius Romanus vocatur. Post quã enim dono Pipini patris Caroli ad ius & proprietatẽ S. Petri deueniunt, ciuitates & loca ibi in gestis Stephani. ij. nominata, quæ postea aucta sunt, quia plures ciuitates seipsas dederũt iuri S. Petri & tunc sunt ciues illarum more Romanorũ, tunc opus erat in illis omnibus locis defensore, & patritio: & tunc deputatus fuit Carolus Magnus pro patritio: vt habetur. lxiij. dist. iij. cap. Hadrianus. & in synodo, vbi ipse rex Franciæ, & Longobardorum nominatur. Et curã iudicij in temporalibus habebat, & præfuit in temporalibus, papa se de ipsis minimè intromitente: imo patritius secundum glo. antiquam in. c. Hadrianus. lxiij. dist. pater patriæ in temporalibus fuit, sicut papa in spiritalibus. Eius pater patritij dicitur: quia ipsi, vt patres filijs, reipũ. prouidebant. Et solebant coronati imperatores, patritij vocari. hæc Nicolaus cardinalis Cufanus in eo libro, quem de concordantiã catholica nuncupauit.

DE IMPERIO ROMANORVM, ET AN

Octavianus fuerit totius orbis monarcha. Caput XI. Distũ Christi-
 Quæreret aliquis forsitan an descriptio totius orbis ab Octauiano si de apostolis.
 descripta in natiuitate CHRISTI: an etiam impletum adhuc lis.

Nota de historia Syluestri pape.

Notatu dignum de Cõstantino.

Leonis pape decretum.

Apocripha de Constantino que sunt.

Carolus magnus patritius. Stephanus. papa.

DE IMPERIO GALLICO

fit, quod dicitur, In omnem terram exiuit sonus eorum. Respondeo, si per terram intelligas continentem non dubito, adimpletum enim existimo: si vero terrae vocabulum ad omnium hominum habitationem extendas, dubito, & eo maxime, quod diebus nostris opera regum Hispaniae, & Portugalie multae in Athlantico, Aethiopico, & Indico oceano, ultra etiam circulum Capricorni, & torridam zonam (ubi altera terrae habitabilis portio collocatur) repertae sunt insulae ab hominibus habitatae, nostris etiam multo maiores, ut pote quarum aliqua tria et amplius passuum milia in circuitu habeant; & harum neque Ptolemaeus, neque Pomponius mela, neque Solinus, Plinius, neque antiquorum scriptorum quisquam meminit. Quo constat, fuisse semper haec ignotas; & nunc primum accepisse nuntium de CHRISTO. De Octauiano Augusto dici potest fuisse dominum orbis a maiori parte mundi nomen monarchiae capiens: quoniam ipse maiorem partem subiectam habuerit, non totam: quia Caspios montes, & portas Alexandri, Scythiam septentrionalem versus, et Nouergiam, & partes ultra Caspium mare, ultra Imaum montem, & regnum Seuae, ac etiam ultra Carmaniam desertam, Indiam versus & orientem, Aretosiam, & illas Indicas regiones quae ultra Indum fluuium & Gangem existunt, & maximam omnium Taprobanam insulam, neque meridiem versus Arabiam felicem quae est ultra Persicum mare circa Indicum sinum, & Trogloditicam regionem, ac Nubiam regionem, ac caeteras quae ultra desertum maximum Libyae & Mauritaniae habitant, non acquisiuerunt Romani. Quae quidem regiones (ut ex Ptolemaei cosmographia constat) non paruam orbis partem imo pene medietatem terrae habitabilis occupant. Sola enim India ciuitates ad nouem milia dicitur continere: Scythia etiam si vrbes non habeat, populum tamen habet maximum: Nubia & Trogloditica regiones, quae ultra solstitialem circulum sunt, habentes utraque umbras, sicut Taprobana insula, non sunt ita habitatae propter aestum, neque Nouergia & fines Scythiae propter frigus: tamen in illis multa sunt regna. Nam Trogloditica regio continet imperium Noges Iohan, quem nos presbyterum Iohanem nominamus, qui Christianus est, & fidelis cum lxx. subiectis regibus. Nulla tamen orbis pars ita est populosa, ut Europa, quae non est tertia pars Asiae, nec fere media pars Africae. Incipit autem in Bizantio pertingens ad Gades Herculis ultra Hispaniam, in qua Roma orbis caput occidentalis sita est ciuitas. Quare Romanum imperium occidentale dictum est. Tanta enim fuit dignitas ac maiestas imperialis, ut Nicolaus Cusanus cardinalis scribit, ut congregationes synodales vniuersalium conciliorum totius ecclesiae semper fierent iussu & praeepto Romanorum imperatorum. In octaua synodo in quinta actione Basilij tempore ita legitur, Scitote quia in praeteritis temporibus imperatores erant, qui congregabant synodos ex toto terrarum orbe, vicarios ad huiusmodi dispositionem causarum colligebant: quorum ergo & dei cultor imperator noster vniuersalem hanc synodum fecit. haec ibi. Et synodus Aquileiae tempore S. Ambrosij decreto imperatorum Theodosij, & Valentiniiani congregata fuit. Legimus etiam alios imperatores papam, & alios patriarchas

Insulae denovo inuenta.

Octauianus an fuerit totius orbis dominus.

Caspium mare

Carmania

India.

Ganges.

Taprobana insula.

Arabia.

Libya.

Mauritania.

Scythia.

Trogloditica regio.

Nouergia.

Presbyter Iohannes.

Europa.

Asia.

Africa.

Cusanus.

Basilij imperator.

chas episcoposque omnes ad synodum vniuersalem semper aduocasse. Constantinus etiam imperator huius nominis tertius conuocauit sextam synodum anno CHRISTI. dclxxxvj. tempore Agatonis papae. Item Niceae indixit concilium Valentinianus; sed postea ad Calcedonam est translatum. Ex his habes (ut scribit Nicolaus cardinalis Cusanus lib. iij. de concordantia catholica) quo modo imperatores causas fidei omnibus praeponeere debent cum summa charitate, quae in synodis habet expedire: & quod concilio interesse debent ad fidem confirmandam, non ad necessitudinem inferendam, sicut Martianus imperator Constantinum allegas dicit. xcvj. dist. Nos ad fidem. Si tamen sine vocatione Romani pontificis episcopos alios congregaret, non esset vniuersalis concilij authoritas plena: de essentia enim eius est, ut nullus excludatur maximè episcoporum, qui velit & possit interesse. igitur hoc maxime verum est in Romano pontifice, qui alijs praestit est & authoritate, & dignitate.

Constantinus tertius.

Abseq; papa non debet synodus congregari si uelit interesse.

VATICINIUM NICOLAI CUSANI

Germani cardinalis de imperio Germanico. Caput XII.

Verunt qui dixerunt Antichristum non antea in mundum esse venturum, nisi venerit primus discessio, hoc est, nisi discesserit omnia regna a Romano imperio: & quae apostasia, & defectio monarchiae completa fuerit, veniet secunda bestia, secundus homo peccati, filius iniquitatis, de quo loquitur diuus Paulus. ij. epistola ad Theii. Cui data est potestas signorum. In quo haec manifestiora erunt, quam in prima bestia Mahometae, quae malitiae istius fuit typus, quae dominus Iesus elidet spiritu oris sui. Hoc enim tempus aduenit, & prope est, quia videmus Romanum imperium ex magna parte destructum, & solum in partibus Galliae authoritatem habere. Nam ut scribit Nicolaus Cusanus cardinalis Alemannus in li. de concordia catholica. cap. xxxij. Mortalis morbus imperium Germanicum inuasit, cui nisi subito salutari antidoto subueniatur, mors indubie sequetur: & quaeretur imperium in Germania, & non inuenietur ibi: & per consequens (inquit) alieni capient loca nostra, & diuidentur inter nos: & sic alteri nationi subiiciemur. Et non potest melius prouideri, quam per iam tritas, & expertas, & antiquas vias, ad quas per reformationem accedere necesse habemus. haec Cusanus. Audite Germani principes Nicolaum vestrum Cusanum summum theologum & philosophum iam fere centum annis mortuum de statu hostis Thurcae ac Valdesium nunc differentem doctissime, & sapientissime monentem, quid vos facere oporteat, ne in grauiora dilabamini: vobis quoque non pro agri finibus, sed pro libertate, pro capite, pro patriae salute, pro religione dimicandum est. Dicit vos oportere excitari & incubere bello gerendo. si vnquam, nunc certe in primis docet non verbis, sed rebus opus esse. Quid enim tergiuersari amplius potestis, Thurca ceruicibus vestris imminente: si olim opitulati essetis Hungaro regi non egressus esset in Viennam Austriae, non diruisset miseram Budam, si quum Belogradum Pannoniae obsideri renuntiatum est, opere tulissetis. Audi in clypeo Carole, audi Austriae archidux, audite principes Germaniae, omnes vobiscum loquitur Thurca. Dum enim negligitis oblatas occasiones hostis

Prima bestia Mahometus & secunda Antichristus.

Vaticinium Cusani.

Exhortatio ad Carolum imperatorem.

D

DE IMPERIO GALLICO

Exhortatio i Thurcam.

opprimendū; dum confiditis vobis languentibus rem prosperè successurā, en quū auxiliis Thurcā, desidīa vestrae ascribatis: quā vt maximè diuturna fuit, grauissimas peperit calamitates. Si pedem paulò vltterius intulerit Thurca. q̄s, obsecro, phibebit, quo minus in Germaniā inferiorē pueniat.

De sex aetatibus imperij Germanici. Caput XIII.

Imperij Germanici aetates

Fuerunt qui dixerunt à principio Germanici imperij vsq; ad finē sex genealogias habiturū: primam fuisse Saxonū, vt fuerūt tres Othones; secundā Bavarorū, vt fuit Henricus secundus, qui multos pcreauit liberos; tertiā Frācorū, vt fuit Conradus Frācorū dux, & Henricus quartus; quartā Sueuorū, vt Foedericus primus, & Foedericus secundus; quintā Lutzelburgensiu p Carolū de Vuencelai & Henricū sextū, & post p Sigismūdū; sextā ducū Austriā, q̄ ductu Alberti, Foederici, & Maximiliani occupauerūt imperiū. Et hac euoluta genealogia putat Germanorū imperiū ruiturū. Sed quū oīa sint incerta, & plena fabularū, illud CHRISTI tenēdū est, Estote parati, quia qua hora nō putatis, filius hoīs veniet. Etiam qua hora nō putant Germani, imperiū eorū (vt scribit Cusanus cardinalis) ruiturū est.

Christianereligiois aetates

Fuerūt etiā qui dixerūt à CRISTO vsq; ad Antichristū mūdū sex aetates habiturū: & primā fuisse ap̄lorū; secundā martyrorū; tertiā doctorū; quartā anarchoritarū, vt Pauli primi heremita, & Antonij magni, ac similitū; q̄ntā monachorū; sextā mēdicantiū. Et hac euoluta putant Antixpi tps̄ adfuturū. Et quū apud Germanos mēdicātes ac monachi fuerūt expulsi, eieci, & demoliti, putāt doctiores Antixpm̄ i forib⁹ eē. Hic finē volēs q̄busdā signis xps̄ ostēdere, dixit, Surget gēs cōtra gentē: & erūt terrae mot⁹ magni, & pestilētia, & fames. q̄bus verbis quū videam⁹ m̄lta ex his q̄ dicūt à xpo tēpefrate nra cōtigisse, putāt m̄lta adesse Antichristi tpa: & p̄sertim, quū videamus ap̄ Germanos Valdēsū, Husitanorū, ac Berēgariorū hereses pullulare.

De prophetis occulta.

Verū pphetiē ac vaticinia oīa tot sūt obscuritatib⁹ obūbrata, tot ābagib⁹ iuoluta, vt nisi iā adīpleta possint fere nunq̄ intelligi, timeant tñ Germani ob Valdēsū sectā nefandissimā dei irā cōtra septētrionē grauissimā, grauissimūq; vētilabrū i manu e⁹: q̄ sic pmūdat areā suā, vt p̄greget triticū i horreū suū, paleas autē p̄burat igne iextinguibili. quid veri⁹ dicem⁹ eis q̄ illud Ioānis, Ex nobis p̄dierūt sed nō erāt ex nobis; nā si fuisset ex nobis pm̄assisset vtiq; nobiscū, nūq̄ Thurca i Austriā hostē offēsū putasset i Germaniā erūpere, in Pānoniā irruere ausus eēt, si Germanos cōcordes, fideles, ac verae ecclīae fautores cognouisset; ita ò Germani bellū q̄ Thurcā suscipiēdū est, vt vos pri⁹ rāq; fideles ac ecclīae defēsores, vt vos pri⁹ exeatis, v̄oq; exēplo exterarū vires puocetis. Neq; sperādū est vt exteri & alieni vobis opitulēt, nisi vos primū reb⁹ v̄is feratis opē: nā, vt est in p̄verbio p̄ veteri Romanis vsurpato, De⁹ adiuuat faciētes, ò vos lāquidos, ò segnes; ille seruitutē, exilia, caedē ostētat, vobis ac Christianis oīb⁹ denūtiat, & vos cū Valdēsib⁹ sedetis, nec nos Christiani exp̄giscimur, nō im⁹ in aciē. Nōne plane p̄spicim⁹ i nra nūc esse ptāte illicne nos an ille hic bellū gerat? nō est cūctādū, nō dormitādū diuti⁹. O vos Germani estote fideles; ecclīas CHRISTI defendite: ac cipite verba et ecclīae cōsiliū, vt paucis erogatis & reliq; securē fruatini.

De gestis Thurcorum.

Exhortatio in Thurcā.

DE IMPERIO GERMANORVM SIVE ALEMANORVM. Liber tertius. Caput I.

Gregorius quintus natione Saxo patre Othone, Bruno antea vocatus. Hic Othonis tertij cōsanguineus erat: & propterea eo volente & mandante assumptus. Qui pontificatus initio, Othone adhuc in Germania existente Romanorum, & potissimum Crescentij consulis agitatus fastidijs in Hetruriam primo, deinde in Germaniā ad ipsum cōfugit. quo absente idem Crescentius Iohannem Placentinum episcopum virum pecuniosum & diuitem pontificem creat; eoq; creato Crescentius consul cognoscens Othonis aduentum, vrbis moenia & portas quā diligētissimè obseruari fecit: ac Hadriani molem muniuit. Superueniente Othone cum exercitu magno Crescentium ipsum cum Iohanne adulterino papa cepit, & truncato primo Crescentio etiam Iohannem & vita & pontificatu tandem priuauit; Gregoriumq; cōsanguineū suū pulsum restituit. Vnde Gregorius, vt imperij dignitas apud Germanos suos perpetuò remaneret synodo congregata sanctionem tulit de imperatore eligendo, quā vsq; in hodiernū diem seruatur: qui à Germanis proceribus electus Cæsar diceretur, & Augustus ab episcopo Romano confirmatus. Ex hoc igitur tempore imperiū factū est nouum apud Germanos. Et sic in Romano imperio facta est confusio, dum duobus nomen vnum tenentibus diuisio minuit potestatem. Et (vt scribit Geruasius regni Arelatensis marescalus) sicut à solo deo Græcorum & Romanorum pendebat imperiū, & Gallorum ab imperatore Græcorum Anastasio, & tādē ab ecclesia & senatu Romano, ita à sede Romana & papa Germanorū pendet imperiū. Ecce enim noua (inquit) & inusitata commutatio facit, vt papa solus insignia ferat imperialia, & imperator Germanus nomen imperiale teneat sub vulgaribus aliorū regū insignibus. Papa dominiū, vrbis ac imperij monarcha demonstrat, & imperator sub nomine dominationis papae minister dicitur: & in temporalibus apostolorum executor hic, ille vicarius CHRISTI & apostolorum successor nominatur. Ecce quā infelix vrbis permutatio, quod sub vnitāte duobus seruire dicatur, vni ex corona, alteri ex potentia. Apud principes Alemanniæ imperatoris est electio, apud papam electi confirmatio & consecratio. Nempe imperator imperialia non accipit insignia, sed sibi soli collata papa conseruat: & ad altare in dextro latere basilicæ S. Petri consecratur à solo papa, quum ediuerso papa imperatoris insignia teneat, & ad altare tantum S. Petri inunctionem suscipiat. Sanè Cōstantinopolitanus imperator sede mutata non dignitate suo iure non papali beneficio imperialia insignia, & velut profusæ largitionis donator donatorū summū pontificem non euocat, adiutorium domini habens suæ dignitatis plenitudinem. Hæc Geruasius marescalus regis Angliæ nepos, & profectur verū.

Otho tertius Saxo.

Crescentius Romanus.

Synodus Romana.

Imperium nouum apud germanos.

Imperium germanum a quo dependeat.

Imperator germanus papa executor.

Papa christi vicarius.

Geruasius.

DE IMPERIO GERMANICO

De hoc querelā facere poterit aduersus illum, quod quum ex Constantini (vt dicitur) beneficio immensa recepit cum singulari honore, dominationē principi soli debitam non debuit vsurpare, vt alij conferret Augusti appellationem. Et constanter (inquit) dicerem aut imperiū Romanū non posse illius imperatoris largitione exuere, aut si potuit ius imperij in pontificem mutare, non potuit in donatoris præiudiciū donatarius Augusti nomen, quod ipse nō habuit, alteri cōferre. hæc Geruasius in lib. quem scripsit ad Othonem quartum imperatorem.

CAUSA ET INITIUM OTHONIS IMPERII. Caput II.

Regnabat Leo anno salutis dcccclxxxix. Tres fuerunt Othones, prius tempore Augusti. ij. Romano pontificis. secundus fuit tempore Leonis, tertius uero tempore Gregorij. v. Secundus Otho. Tertius Otho.

Leo papa eius nominis octauus à clero populoq; Romano pontifex creatus. Hic in locum Iohānis papa. xiiij. electus est. Romani arrogantes Benedictum suffecerunt. Qua ex re Otho dux Saxonie iratus compulit eos Leonem suscipere, qui statim pontificatus initio ad reprimentā Romanū arrogantiam, qui suos passim extrudebant, Othonem ipsum coronauit; & vniuersalem Augustum declarauit; omnēq; eligēdi pontificis autoritatē à clero populoq; Romano abstulit, & Gratiano referente in ipsum Othonem trāstulit; vt habemus in canone. lxxij. dist. cap. in synodo. Et non modo imperiales titulos, verumetiam omnes donationes per Iustinianū Carolūq; imperatores ecclesie Romanæ factos Leo hic Othoni cōcessit. Ille Leo præcessit Gregoriū quintum annis. xxx. nec fuit idem Otho sub Leone & Gregorio. Tēpore Leonis regnabat secundus Otho; Et sub Gregorio quinto Otho tertius. Sub quo Gregorio (vt dictum est) translatum fuit imperium ad Germanos à pontifice Germano ac consanguineo.

DE SANCTIONE GREGORII QUINTI IN ELECTIOE IMPERATORIS GERMANI. Caput III.

Initiū imperij germani. Electores imperij Alemānici.

Gregorius quintus papa, natione Saxo, consobrinus Othonis de imperatore eligendo (quum prius à senatu & populo Romano eligetur) alem sanctionē tulit, quæ in hunc vsq; diem seruetur, vt sex principes Germanie, tres sacri, totidemq; prophani imperatorem deligant, addantq; septimū Boemie regem, qui discordiam tollat, si qua oriatur inter ipsos electores. Electores autem imperatoris Germani sunt, archiepiscopus Maguntinus nomine Germanie, archiepiscopus Treuerensis noie Gallie, archiepiscopus Coloniensis nomine Italie, Marchio Brandeburgensis camerarius, comes Palatinus dapifer, dux Saxonie esifer, rex Boemie pincerna.

COMPARATIO IMPERII GALICI AD GERMANICUM. Caput IIII.

Clodouei uictoria de Arrianis.

Postq; ad vtriusq; comparationē deuentum est, & si inuicem vtriusq; initium & gesta comparabimus, ex Latinis nullos comperiemus, qui pulchrioribus in Christianam religionem meritis Gallis sint præferendi. Clodoueus Gallorum rex, reportata ex rege Arriano Alarico Gotho victoria ciuitates regni Vasconie vniuersas libertate donauit; ille enim lōge plures

LIBER III.

plures Arrianos hereticos, q; Otho Italiae tyrannos deleuit. Qua ratione Anastasius, qui orientis imperium à Zenone patre per manus acceperat, auditis quæ à Clodoueo in Gallia fortiter gesta essent, & quantum Francorum opes Arrianorū gloria florerent, misit, qui Clodoueo suo nomine de præsentī rerum successū gratularentur. Attulerunt qui ad id missi sunt illi tunicam blacteam dono, qua soli vtebātur imperatores, & alia quædā insignia: patritium, cōsulem, & Augustum Anastasij nomine appellarunt. Clodoueus p̄senti victoria lætus, anctusq; insuper Anastasij muneribus, Augusti appellatione ornatus, sedens equo insigni nummū in publicum sparsit in argumentum lætitię. Inde per faustas acclamationes Parisios reuersus, ibi imperatoriam ac regiā fixit sedem; ædificauitq; magnificentissimo apparatu templum instar imperatoris Constantini Magni, quod principi apostolorū Petro pro victoria vouerat. Otho primus ab Agapito papa coronatur, Otho secundus ab Iohanne. xiiij. & Otho tertius à Gregorio cōsanguineo suo; Clodoueus vero ab imperatore Anastasio titulo Augusti ac blactea chlamyde est insignitus. Henricus dux Baurie Othonis primi ex fratre nepos à pontifice Romano eligitur ac coronatur; Carolus Magnus Gallorum rex, & si ex successiōe Clodouei Anastasij autoritate imperator diceretur, à Leone Romano pontifice inter sacrorum solennia, scitè tamen, vt moris tunc erat, rogatusq; Ro. po. qui officij causa circūstabat, in Vaticano templo Barione Romanorum imperatorem consecrauit. Cōsecratio illa facta est ad altare basilicæ; vbi loci accepit Carolus imperij insignia; mox illis instructus ad aram maximam templi est inunctus anno q; Carolus in Gallia regnare cœperat. xxxiiij. māsit mos idem in cæteris, quis ex successiōe & hæreditate paterna imperatores nascerentur, vt qui Augusti nomen legitimè reciperent à Ro. pontifice inungerentur. Acclamatum ter est ab vniuersa multitudine Carolo Augusto Magno, & pacifico, Vita & victoria. Est & Pipinus Caroli filius vnā inunctus; quē pontifex Italie regem solenni decreto declarauit; ac tum demum imperium Ro. in Carolo Magno & suis successoribus confirmatum est. Creditū iam inde imperij nomen solis Gallis conuenire, vnctiōnem vero apostolicæ sedis esse, quum antea è cælo vtrunq; dari crederetur. Hēricus quartus tertij filius Paschalem pontificem in potestatem redegit, & coronam extorsit; tumq; inhumaniter satis in clerum Romanū sauitum est. Quo facto in Germaniam rediens imperator; pontifex vero mox indicto concilio omnia irrita denuntiauit. Quæ perfidia iterum Henricum in Italiam exciuit; & à præsule Brachariensi corona redimitur. Tertio postea Italiā intrans Gelasium pontificem vrbe expellit. Lodouicus Pius Caroli Magni filius (cui clementia & religionis pietas cognomen attribuit) Leonis Græci imperatoris legationem audiuit; fœdusq; cum eo renouauit, vt delictet, vt Leo orientis imperator diceretur, Lodouicus vero occidentis. Fœdericus cognomento Cenobarbus à colore barbæ ruffæ genere Suezoli Caluigal uus, patre Fœderico, qui frater Cōradi fuit, in Italiā descendens Derthonā cepit, quā postea euertit; ab Hadriano inungitur; & redeundo Cremonā comparatio.

Clodoueus Augustus appellatur. Clodouei cōparatio ad Othones. Henrici Bauri imperatoris germani ad Carolū magnum cōparatio. Cōsecratio Caroli magni. Henrici quarti et Lodouici pij comparatio. Lodouicus pius Caroli magni filius. Fœderici imperatoris germani et Caroli Caluigalorum regis comparatio.

DE IMPERIO GERMANICO

obsidet. Interim Alexander fit pōtifex, in quem apertis ex causis sumpsit simulrates, & infectat Octavianū in locū ei⁹ creādo pōtificē, Mediolanū so lo aequat. Tertio & quarto Italiā intrās Alexādriū pontificē ex vrbe fugat. Carolus Caluus Lodouici Pij filius, humanus princeps. Hic ante acceptū imperium cum Britonibus & Normānis variā dimicauit fortuna. Mox Romā accersitus Saracenos vrbe expulit. Fœdericus secūdus patre Henrico quinto & Constantia matre genitus auo suo Barberosse haud dissimilis, matre Constantia mortua, tres Romanos infectatur pontifices: Italiā omnem in factiones Guelphorum, & Gibellinorum scidit, quæ nomina utiq; perniciosissima Italiæ duos pontifices ad mortem vsque exercuere: Mediolanenses, vt qui pontifici fauebant, prælio vicinā pontifice regno abdicatur, diris persequitur: Henricus Lantgrauus Thuringiæ surrogat, quæ omnia haud magni existimans Fœdericus regnum Sicilia occupat. Nonne & Henricus tertius secundi filius à scriptoribus ecclesiæ hostis, impius, omniumq; scelestissimus indicatus est? Quid de Lodouico Bauriæ duce dicitur, qui solus rerū potitur? Italiā cum exercitu bis intrat? Hunc Italici scriptores omnino temerarium fuisse volunt, vt q absque cōsensu pontificis se imperatorē scripserit; qua etiam iniuria offensi tres ex ordine pontifices regem à sacris prohibent; Romam nihilominus omnibus inuitis intrat, & à Stephano Columnio coronatur: Petrum Corbariū creat pontificem, & oppidis iuris pontificij alios dedit præfectos. Sed quid pergo tyrannorum Germanorum, ac Alemannorū imperatorum cædes in Romanos pontifices, à quibus insignia habuerunt, recensere? versu illo satyrico concludendum, Ad generū Cereris sine cæde & sanguine pauci Descendunt reges, & sicca morte tyranni. Sed ad præsens ista de tyrannorum ac Germanorum imperatorum sanctia sufficiant. Multi ex Gallis in imperio Romano claruerunt, vt iam dictum est; qui non per tyrannidem, sed primò per electionem, postea per successionem parentum Romanum feliciter obtinuerunt imperium: propter quod, & quum etiam sæpenumero summos pontifices Roma pulsos in suum locū restituerunt, tum quia Francorum gens plus cæteris diuinæ dedita visa est religioni. Hinc Francorum reges iusto titulo Christianissimi dicti sunt ex Gallorū regibus à Clodouei tempore, qui primus inter eos CHRISTI fidem recepit; aut infidelem effectum, aut de fide & ecclesia male sentientem legimus neminem. Ex Germanis autem imperatoribus complures vt diximus contra Romanam ecclesiam bella gesserunt; & retrorsum ea neglecta abierunt; ac de pontificibus malè senserunt. Sed quid amplius de Gallis dicendum venit? est profecto nihil, nisi quod huic generi hominum (quod reliquæ ferme omnes nationes admirarentur, & amore timoreq; permixtis nō immeritò honorarēt) deus verus, qui superstitione sollicita ab ignorantibus colebatur suæ intelligentiæ fontē adaperuit; promptiusq; per hominem rectorus homines Gallorum regem virtutes non modicas, ac semper in exteras nationes mirabilia operantem, vt ecclesiam suam non habentem rugam aut maculam ab infidelibus, qui Heracliti imperatoris negligentia

Fœderici. ij. imperatoris Germani ac Lodouici Baurij scelera in ponti. Ro.

Cultores religionis Christiane.

Reges Gallorū semper fideles.

Mahometi secta ob Heracliti negligentia creuit.

LIBER III.

negligentia per orbem increuerāt, atq; in Christianos inualuerant defensa ret, & vt inter Gallos fidelium tuta esset, literas in subsidiū excitare voluit. Propter quod Romani ab armorum vsu, bellandiq; consuetudine abalienati inermes, inertes, pusillanimesq; effecti, atq; ignauiæ dediti ad Gallos tanq; strenuos, & bellicosos milites, qui semper Romanæ ecclesiæ promississimi & adiutores & protectores fuere, qui nec mortem oppetere, id necessitate exigente, quandoq; dubitarunt, respiciebant. Quamobrem Carolum Magnum Pipini filium Gallorum imperatorē in Romanum elegerunt. Gallorū reges fere omnes aut in armis fortiter dimicantes, aut apud suos rebus bene gestis, regnoq; pace acquisita feliciter diem clauserunt extremum. Gens gallica (vt Aeneas Syluius, Gallorū tamen amulus, scribit) sub Carolo Magno Romanum imperium meruit; qui afflictam Longobardico bello sedem apostolicam cōsolatus est. Eius posterij (inquit) imperium tenentes in Gallia & Germania regnauerunt.

Regū Gallorū interitus.

Aeneas Syluius.

A QVO DEPENDEAT SACER-

dotium, & imperium ac imperij dignitas. Caput V.

Sicut potestas Petro, & ecclesiæ datur ligandi, & soluendi super terram, Ita imperatori ius datur super populum, vt trunq; à deo, vt trunq; ab eodē auctore. Deus auctor est imperij, & imperator Constantinus auctor papalis triumphi. Et licet imperator Syluestro & successoribus Petri ius regis in vrbe constituisset, diademate & insignibus Syluestro collatis, ad gloriam & dei honorem, non tamen imperij nomē, vel imperium ipsum transire voluit in Syluestrū, sed sibi & suis successoribus conseruauit, sola sede mutata non dignitate. Vnde primus Carolus Magnus à Græcorū ditione & imperio legitur decessisse, monitu Leonis tertij pōtificis vnā cū senatu Ro. Quis enim maior in terrenis qui dat, an qui accipit? profecto qui dat auctor est honoris non qui accipit, Deus auctor imperij, & imperator auctor papalis triumphi; pontifex animarū caput est post CHRISTVM, imperator corporū dominus post deum. Quinimo per deum à quo ius imperatoris est cōstitutum, Pilati nempe potestas in CHRISTVM data desursum esse perhibetur, non est tamen de ditione dimicandum. Sanè Christianus senatus ex doctrina domini, qui, Regnum meū (inquit) nō est ex hoc mundo: non querit terrenum, at caeleste imperium, non hominum opes, sed salutem, in suamq; potestatem cunctos venire mortales non cogit, verum allicit. Nihil igitur mirū, si aduersus Saracenos Mahometēses hoc tempore pietatis Christianæ truculentos hostes minus interdū armis valemus, vt pote humanis cum spiritualibus sit nitendum. Quid enim vnquam natura creauit (ne altius repetamus) crudelius Athila Hunnorum rege; qui tamen à Leonis primi pontificis Romani sanctitate victus Romanis pacem reddidit; & ex atrocissimo hoste, humaniq; cruoris appetentissimo vnus hominis precibus est mitissimus factus. Nec minus valuit nomen probitatis Benedicti abbatis apud Totilā Gothorum regem præferocem. Is enim rapta vrbe Roma in Caissinati se illi obtulit ignoto habitu, vt eius sanctitatem experiretur; à quo nihilosecius cognitus quis alter

Vnde iperij auctore.

Quis dominus mundi.

Athile regis crudelitas

Benedicti abbas sanctitas

DE IMPERIO GERMANICO

Diui Grego-
rij sanctitas.

in comitatu esset regio indutus vestitu, admonitusq; est ne victoria crudeli-
ter vteretur: ita vt fecit, nam dicto obtemperans ab omni deinceps iniuria
consulto abstinuisse dicitur. Diuus itē Gregorius potuit Gothos ipsos iam
Arrianos factos bonis monitis ab errore reuocare: potuit & Britones sic
mollire, vt mox sint sua sponte religionem complexi: adeo cūcta probitati
parent. Ad hunc modum nostra spiritalis resp. hoc est, Christiana religio
vt præstantior reliquas omneis velut humanas dissoluit, dissoluetq; perpe-
tuò, si qui eam docent, cum primis rectè seruarint.

MOS VNGENDI REGES, IMPE-
ratores, & sacerdotes. Caput VI.

Insignia ipse-
ratoris Ro-
mani.

Institutio re-
gni iudaici.

Moses Hebræorum legislator, quum tabernaculum ædificaret, fuit
illi à deo præceptum, vt sacrum conficeret vnguentum, quo ipsum
opus vnà cum vasis, ac simul sacerdotes, & reges perungi possent, qui vo-
carentur ad sacerdotium vel regnū, quo facto vsus inde obtinuit, vt quæ ad
modum olim Romanis imperatoribus indumentum purpuræ in signe cū
chlamyde blactea regie dignitatis assumptæ, sic Hebræis vnctio sacri vn-
guenti nomen ac potestatem regiam cōferret. Quapropter Aaron & filij
eius primitus à Mose, postea Saul Hebræorum rex à Samuele propheta
vncti sunt. Dumq; Saul puerum præmisisset sumēs propheta (de Samuele
loquitur) vas olei super iuuenis caput effudit, eumq; complexus ait, Esto
tu rex cōstitutus à deo. sic Christiani oēs quū baptizantur, sic ades quū cō-
secrantur, vnà cum calicibus chrismate liniuntur. Quod primus diuus Syl-
uester fieri præscripsit. Sed qualiter CHRISTVS affectus sit Dauid
testatur dicens, Dilexisti iustitiā, & odisti iniquitatem: propterea vnxit te
deus, deus tuus oleo lætitiæ præ participibus tuis. Sic indicat, qd vnctus sit
deus à deo, nō oleo cōmuni: sed oleo lætitiæ, id est, illi qui in imagine pces-
ferant, sed præ participibus suis. Per oleum vero lætitiæ in sacris literis my-
stico sensu spiritus sanctus designatur, de pontificatu eius idem alibi dicit,
Iurauit dominus, & nō pœnitebit eum: tu es sacerdos in æternum secundū
ordinem Melchisedech. Manauit ad posteros huiusmodi regū atque sa-
cerdotum consecrationis ratio, qui nunc apud nos. Legimus quatuor cōn-
secrationis modos, primus more Mosis & Samuelis oleo cōmuni, secundus
more imperatoris & regum ex oleo sacro vel chrismate, tertius more re-
gum Francie sacra vnctio cælitus demissa, cum aurea flāma, quæ vexil-
lum est Gallorum regum, quartus more CHRISTI oleo lætitiæ: de
qua legitur vnctio ac pontificatu apud regium prophetam tanq̄ ex per-
sona patris de filio pronuntiantis, De ventre (inquit) ante luciferum genui
te: tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. & alibi,
Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem: propterea vnxit te deus oleo læ-
titiæ, id est, spiritu sancto. Hic autē Melchisedech sacerdos fuisse dei summi
refertur: sed quia non oleo cōmuni perunctus, neq; ex successione susce-
perit sacerdotium, sicut apud Hebræos mos erat, ideo secundum ordinem
eius sacerdos futurus dicitur. CHRISTI autē sunt, qui spiritu sancto
unguntur: ergo & dominus noster iuste vocatur CHRISTVS. Iam
liquidò

De pontifica-
tu Christi.

Oleū cōmu-
ne oliuarum.

Oleū cælitus
demissum.

Oleū lætitiæ.

LIBER III.

liquidò constat, quòd aliquando exponere polliciti sumus. Chrisma ve-
rò Græca vox est, & idem latinè sonat, atq; vnguentum siue vnctio. Fie-
bat autē myrrha electa, ireo, cinamomo, & calaminis qui teste Plinio in Ara-
bia, India, & Syria, odorati nascuntur, quæ simul contusa oliuarum oleo
miscbantur: sic vnguentum suauissimū cōficiēbatur, quo Moses ipsos sa-
cerdotes & tabernaculū illiniens purificauit. author Iosephus lib. iij. anti-
qui. At nostri ex oleo & opobalsamo, quod est balsami lachryma, chrisma
faciūt, quo imperator Alemannorū vngitur. Gallorum vero rex nō chris-
mate vngitur, sed vnctio ex cælo demissa, nō re humana & naturali, sed
diuina & à CHRISTO transmilla: & hoc ea ratione fit, vt in regē Gal-
lorum per impositionē diuini olei, per manus Remensis pontificis spiritus
sanctus infundatur huberius, quod ab apostolis fieri cōceptū nō vno in lo-
co in actis testatur Lucas. Quapropter dicere possumus regem Gallorum
propter dona à deo antecessoribus suis data omnibus imperatoribus ac re-
gibus esse præferendum, eò etiā quia Gallie regnum vna est vinea eccle-
siae digna, de qua vaticinatū est per Isaiā cap. v. dicētem, Vnica facta est dile-
ctio mea in cornū filio olei: & sepiuit eam, & lapides elegit ex ea: & planta-
uit vineam electam, & ædificauit turrim in medio eius, & torcular extru-
xit in ea. Per quam vineā (vt Nicolaus Lyranus scribit) regnum Gallie in-
telligitur: quod regnum dicit esse nubem candidam, quam præuidit Io. in
apoca. xiiij. cap. quum sit moribus & fide præ cæteris candidū, ac relucēs.
potest etiam dici ciuitas, quam præuidit Io. in apoca. cap. xxj. dū ait, Vidi
sanctam ciuitatem descendentem de cælo à deo paratam, sicut sponsam or-
natam viro suo: & audiui vocem magnam de throno dicētem, Ecce taber-
naculum dei cū hominibus, & habitabit cum eis, & ipsi populus eius erūt,
et ipse deus cum eis erit eorum deus.

Isaias pro-
pheta.
Vinea domi-
ni regni Gal-
lie.

Sancta ciui-
tas Gallie.

INSIGNIA REGVM IMPERATO-
rum & heroum. Caput VII.

Porus rex Indorum quum aduersus Alexādrum Macedonē pugna-
ret, Herculis simulacrum agmini præferebatur maximū, ad debellan-
dum incitamentum, flagitium tetrum existimari, si quis id signū in acie de-
seruisset, capitale erat ijs qui illud in pugna amississent: tintinabula pro tu-
bis aures circūsonabant, ad quorū cantum bellatorum aures demulceba-
tur. Item vltimum Tarquinio bellum cū Hætruscis ad Hereū fuit. Sed dā-
natis armis toties infeliciter motis Hætruscī maiores natu mittunt, vt pa-
cem quibuscunq; legibus possent, cum Romano rege componerēt. Tar-
quinius solam confectionem principatus ab eis petijt: libertatemq; pri-
stinam iura seruaturum se pollicitus: irent, & suorum populorum animos
explorarent, an caput & arcem imperij Romam dici vellent: tū si ea res
impetrata foret, futurum, vt cætera conuenirent cum ijs, demissi legati, qui
haud multò post cum principatus insignibus affuere, insignia ergo illi ad
regem attulerunt. Hæc dicuntur, corona aurea, sella eburnea, sceptrum ha-
bens in summa cuspide aquilam, tunica purpurea. Fuerunt qui & xij. se-
cures (quæ deinceps reges, & consules, qui post illos secuti sunt, præcellē-
E

Iudeorū insi-
gnia.

Pax inter He-
truscos &
Romanos.

Insignia im-
perij Ro.

DE IMPERIO GERMANICO

ritū) inde sumptas crederēt. Strabo p̄ter cætera īsignia ab Hetruscis accepta adijcit & tubas. Targni^o iuidiā declinās eorū vsum nō pri^o recepīt, q̄ de ea re p̄res certiores facti sint. ea oīa ornāmēta sūmi ī vrbe magistrat^o, corona t̄m & picta toga adēptis, post exactos reges vsurparūt, dona & īsignia Cābysis regis Persarū ad Aethiopū regē, q̄ legati Persarū tulerūt, fuere, purpureū amiculū, aureus torqs, armillæ. alabastrū vnguētī, & Phoeniceī vini cadus. q̄ de ariete aureo tradita sūt, in fabulis haud dubiē p̄vanis refellunt. Fuerūt q̄ traderēt Thebā pedagogū Phryxi Arietē vocatū, q̄cū pueroī Colchidē delat^o ab Oeta patrio ritu fuerit Dianæ imolat^o, pellisq̄ cadaueri detracta in tēplo de more suspēsa. Adijciūt Phryxū Gabro Scytharū regi dono datū, quū ille flore ætatis vel idole potius conciliat^o postremō sit hæres relic^o. Oeta iterim oraculo doct^o fore, vt q̄n arietis, q̄ aræ fuerat admor^o, ex sacro spoliū luo eximeret̄ audacissimī hospitis manu, tū demū mortē occuberet: eo monitū exterrit^o, pellē auro illitā, vt diligēt^o asseruaret, tēplo itulit: sacerdotes custodesq̄ loco adhibuit, q̄ p̄tigili statioē fatales exuuias vifraudeq̄ tuerent: eo enim fabuloso vellere olīm Allobrogū ac Burgūdiōnū reges, & nūc duces in Medeæ ac Iasonis memoriā p̄ signo ac īsignib^o utebant. Nō p̄reribo huic loco adijcere, q̄ p̄seuerate ad hanc meā ætatē fama, vulgatū ab authorib^o accepī, fuisse regib^o Frācis bufones treis, nobilitatis qdē īsigne: sed Clodoueo Christianis sacris initiato demissum cælo esse id, qd̄ nūc reges gestāt, lilia aurea, q̄b^o subest cæli sereni color quē asurū Frāci dicūt. Ad hāc rē mihi astipulat̄ diuī Bartholomæi monasteriū, quod Gauzdiū vallis appellat̄, vbi fons hui^o miraculi testis ab incolis ostēdit. Traditū quoq̄ est p̄anū sericeū, rubrū, istar signi militaris q̄dratū, miro fulgore splēdentē diuinū esse exceptū, quo in expeditionib^o cōtra fidei Christianæ hostes p̄ signo Frāci reges vterent: hincq̄ vexillo nomē Aurisflāmā hactenus p̄mansisse: diuq̄ à Dionysianis Cœnobitis asseruatū esse. Vteri^o Crotildis regina Remigiū p̄tificē cōuenit: atq̄ ad Clodouē regē itroduxit: quē ad se admissū rex diligēt̄er audiit de fide & CHRISTI religiōe differentē. Dies abluēdo regi idicī: parato ingēti ornatu lauacro cū sacrosctū oleū, q̄ liniri ritu Christiano q̄ abluūt solēt, siue mistorū icuria, siue hoc agēte deo illatū nō esset, ecce de sup̄is delapsa colūba phialā (quā ampullā vocāt) odoratissimī liq̄ris oppletā ad manus Remigij detulit. Creditū est spūs dei ministerio id p̄petratū esse. Eo liq̄re Clodouē primū, posterī deiceps Frācorū reges hacten^o regnū administraturi sacrāt: vt ego ipse vidī ī coronatioē Christianissimī regis Frāncisci hui^o noīs primī Remis ī cathedrali ecclīa. De īsignib^o regū Frācorū abbas Tritem^o scribit, Eo tpe, q̄ bellū Frāci cū Romanis ceperūt, īsignia hæc sumpt̄erunt, Ranas tres, quas olīm ex Scythiā in albo vellere adduxerunt, leonē cū anteriore corpis pte ī vellere blaiij coloris depixerūt, pedib^o ad capturā extēsis, & ore fremētis, cui^o inferior ps corpis ī caudā serpētis desinebat, qua collū aglæ desub^o in vellere aureo expāsis alis depictæ fortit^o alligatū videbat̄ cōprimere & suffocare. Quib^o īsignib^o Frācorū reges vsq̄ ad Clodouē vsi fuerūt, q̄ p̄ leone tria lilia demissa cælitus assumpsisse dicitur.

Munera & īsignia Cambysis regis Persarum. Quid fuerit aureū vellus.

Allobrogum īsignia.

īsignia anti qua Franco rum.

Lilia cælo demissa.

Aurisflāma.

De īsignibus veterū frācie regum. De tribus ranis & unde frāci illas habuere.

LIBER QVARTVS DE ORIGINE ET GENEALOGIA CAROLI Magni, & an fuerit Germanus, vt falsō asserunt Germani, an vero gallus & in Gallia natus.

Caput I.

Empore Theoderici regis Francorum inertia regum prætorio præfectus à rege proximā dignitatem obtinebat. Ad quam potentissimī quicq̄ Francorum summa contentione nitebatur. Et Pipinus ex regno Austrasiæ natus ducis Austrasiæ filius (quam prouinciam nunc Lotharingiam vocant) palatij præfecturam, quā pater obtinuerat principum suffragio per varios casus est natus. inde Theodericus è vita migrat vnde uigesimo ex quo regnare cœpit anno. Clodoueus in patris locū subrogatus tertio post anno naturæ concessit, Chidelberto fratri relicto regno. Chidelbertus huius nominis tertius, & in regia. xv. in rebus humanis haud diu fuit: superstitēq̄ Dagoberto filio moritur. Dagobertus aliquandū iperij gubernacula, post mortē ducis Austrasiarū Pipini, de quo paulō antē facta est mētio, retinuerat: oīaq̄ agebat ex arbitrio Pleutrudis vxoris Pipini ducis. Nec ita multō post exiit. hominē Dagobertus absq̄ prole. Et iam regiū genus à stirpe defecerat. Igitur optimates sacerdotē quēdam nomine Danielē (cuius ingens apud eos erat opinio) primum prætorianis imponunt, & palatio præficiunt, expectato quoad profanum in modū capillum barbāq̄ promitteret. Quū iam tum sacris inauguratū tradito à Iudæis more caput haberent (vt hæc etiam ætate) semiratum, barbāq̄ diuini libi gratia nō nutrent, cōtrario profanorū more. Quare tonso habituq̄ murato è præfectura ad regale fastigium prouectus pro Daniele Chilpericus appellatur: per eisdem dies Martellus Carolus ducis Pipini filius effracto carcere, laxatisq̄ vinculis, in quē cōiectus à Pleutrude nouerca fuerat, raptim sumptis armis ad aliterdam palatij præfecturam, quam pater eius obtinuerat, aduolat, egressis obuiam Chilperico rege, & Rangrefredo, q̄ tum prætorianis impositus erat. Ipse Chilpericus rex in fidem Cudonis Vasconum principis & socij concessit fugit. Carolus vero Martellus assumpta hæreditario iure debita sibi præfectura Chilpericum restituit in regnum: totam tamē imperij summā Martellus apud se tenebat. Is & Sueuos & Hispaniæ regē, cui nomen Abdimarō, iusto prælio superauit: Burdegalam & Pictauium recepīt, ab Abdimarō occupatas vrbes. Quumq̄ per annos. xxxv. Francorum rem feliciter administrasset, obita morte ad ædem Dionysij cōditus est, in mausoleo, quod etiam nunc ex alabastro visitur, antē distributo liberis imperio. Carolo Magno concessit Austrasiam, siue Lotharingiam: Pipinum prætorianis imposuit, & Gallis, qui sui iuris erant. Carolus Magnus religiōni diuinoq̄ cultui mancipatus aliquandū vixit. Demū quietioris vitæ desyderio migravit in montem Casinum, omni rerū cura Pipino fratri relicta. Pipinus huius noīs secundus ob ignauitiam Childerici, decreto Zachariæ Romani

Pipinus dux Austrasiæ pater Caroli Martelli præfectus palatij iste Pipinus fuit filius Augusti q̄ fuit maior domus Francorum. Augesius erat filius Arnulphi q̄ erat de sanguine regum Francorum. Pleutrudis no uerca Caroli Martelli. Daniel præfectus palatij Carolus Martellus Pipini filius.

Mors Caroli Martelli.

DE GENEALOGIA CAROLI MAGNI

Pipin⁹ ex praefecto palatii rex creatus est.

Pipini decreta.

Mors, sepultura regis Pipini.

AENEAS SYLVIVS

Mores imperatorum Germanorum.

Sebastianus Bran. Iacobus Vinperlingus.

Quatuor regna olim in Gallia.

Duodecim pares in Gallia.

Gesta Caroli Magni.

pontificis, ex praefecto praetorii rex creatus est. Ipse Childericus in pristinum redire statum coactus habitum monachi rursus accepit. Interim Pipinus iterum superatis alpiibus operam laboranti Stephano Romano pontifici contra Longobardos attulit; quibus acie victis ipsum Stephanum pontificali fastigio restituit. Idem senatorum consilia primus constituit; & si non ea, quae nunc, eorum forma tunc erat. Nam lege sanxit, ut semel in anno principes eodem conuenirent, quod res ediceret, partim litibus iudicandis, partim constituendo regno. Principes etiam senatus elegit, qui curiae praesentent. Ii semper ipsum regem comitabantur; denique domicilij locum Parisijs acceperunt. Vbi Pipinus vita functus ad aedem diui Dionysij iuxta patrem Caroli Martellum sepultus est, in alio tamen conditorio, quod ipse vivens faciendum sibi curauit. Pipino patri successit filius Carolus Magnus; de quo superius disseruimus diffusius. Hinc Carolum Germani, & cum illis Aeneas Sylvius imperatoris Alemannici secretarius voluerunt fuisse Germanum, & in Germania natum, quem dicunt mensibus & ventis Germanica indidisse vocabula; sed quum haec fictitia sint, futilia, & vana, nec aliquo tueri possint digno authore, praeterquam Germano aut Germanorum famulo, in hoc vnico gloriari non me pudet, quod quum Germani nullum fere imperatorem habuerint, qui sua aliquanta clara facinora (si qua interdum gesserint) aliqua impietate aliquove horrendo scelere non foedauerit, Gallicos ipsi accersere nituntur viros, quorum egregijs ac prope diuinis gestis sui imperij maiestatem celsitudinemque & illustrare, & decorare, suis satis non existentibus, debeant. Sileant ergo & Sebastianus Bran, & Iacobus Vinperlingus, ac illorum collega Sylvius Aeneas; & alium quaerant imperatorem Germanum, qui Germaniam illustret. Carolus enim Magnus Gallus fuit, & Galli filius, & in Gallia natus ac genitus. Defuncto enim Clodoueo regnum Gallorum quatuor in partes est diuisum inter eius filios; ex ijs Clodomirus Aurelianenses, Clotarius Sueuiones, Chisbertus Parisios, Theodoricus Metenses siue Austrasiae regnum est sortitus. Ex quo Austrasiae regno Pipinus dux, & filius eius Martellus, & Pipinus rex filius Martelli, & Carolus Magnus eius filius nati sunt & profecti. Hic Carolus in expeditionis apparatu contra Saracenos, qui tunc Hispanias obtinebant duodecim, quos aiunt pares, instituit; quorum sex essent ex collegio sacerdotum, tresque rursus eorum duces Remensis archiepiscopus, Laudimensis, & Lingonensis episcopi, tres item comites episcopi Bellouacensis seu Bellouacensis, Nourionensis, & Catalaniensis; reliqui vero forent ex eo hominum genere, qui non sunt mirati, quos graeco nomine Laicos vulgus vocat, tres duces Burgundus, Normannus, & Aquitanus, totidem comites Campanus, Flandrens, & Tholosanus. Hic Carolus Hunnos profligauit; optimarum artium scholas instituit, & studiorum conuentum non in Germania, sed Parisijs, & vniuersitatem vocauit. Quaerant igitur alium Germani imperatorem, quam Carolum Magnum; fuit enim ipse Gallus non Germanus in Gallia genitus, ac natus, & nutritus.

Imperatorum

LIBER III.

IMPERATORVM GERMANORVM CATALOGVS, & QUO MODO DE GENERE IN GENVS DESCENDERINT. Caput II.

Temporibus illis, quibus illustrissima Caroli Gallorum regis progenies plena felicitate rerum summa potita fuerat, Germanorum nulla profapia ob illius claritatem emergere potuit; postquam vero Caroli Magni posteritati inclinationem fata trahebant, mox Saxonum duces omnibus Germanis virtute, quam facultate praestantes imperium Germanicum potius quam Romanum adepti sunt; & primi imperatores Germanorum initiabantur tres Othones. Horum deficientibus liberis, ad Bauaros deductum est imperium per S. Henricum eius nominis secundum, qui nullos procreauit liberos. Inde ad Conradum imperium ad Francos delatum est. Hinc successerunt Henrici. Inde Conradus Francorum dux deficiente Henricorum progenie imperator initiatus est. Ductu Henrici quarti patris Agnetis eius matris ad Sueuos delatum est. Foedericus inde primus fuit imperator. Inde Henricus sextus, Foedericus secundus, Conradus, & alij successerunt. Et sic postquam rerum summa ad Germanos deuenit, nullus praeterquam iste, qui nunc Germanis imperat, Carolus, qui in Gallia natus est, nisi Germanus imperio praesuit. Inde ad duces Austriae per Albertum filium Rodolphi de Habsburg. post quem ad Henricum Lutzelburgen. paulo post ad Bauaros per Lodouicum ducem, quo mortuo Guntherus quidam ad imperij sublimitatem deuenit. Deinde ad Lutzelburgenses imperium Sigismundus detulit; quod duces Austriae inde ductu Alberti Foederici Maximiliani occupauerunt, & rexerunt. quo regum ductu & felici sydere adhuc moderatur per Carolum Hispaniarum regem Gallum natiuitate, etsi originem habuerit ex Austria per Maximilianum auum suum Germaniae imperatorem. Est praeterea tam diuersa genealogiarum ratio, ut saepe cum earum scriptoribus contulerim, raro inuenierim, cuius opinionem potius ego ducerem esse mihi imitandam. Quum igitur totum, & potestas omnis Germanis commissa sit, non video cur imperator ille Germanorum potius, quam Romanorum non dicatur, tum quia iuris & potestatis eligendi Germani compotes sunt, tum quia & antiqui scriptores Germani hos Germanorum imperatores dixerunt potius, quam Romanorum.

DE INITIO AC ORIGINE IMPERATORVM, ac de vera monarchia apud antiquos, & de quatuor temporibus imperij. Caput III.

Fuit sacratissimum imperium exiguum penes Assyrios primitus; & ob defidiam Sardanapali ad Persas deuenit; quod inde virtute Alexandri Magni Graeci occupauerunt. Graecorum claritati rerum summam Romanis abstulerunt, & ab eius splendore tantam sublimitatem assecuti sunt, ut magna scriptorum pars ad describendam eorum amplitudinem adeo occupata fuerit, ut proprios libros de eorum claritate conscripserit, quemadmodum Plutarchus, Lucianus, ac alij; non tamen conditione mortalitatis humanarum rerum status ille diutius subsistere potuit ob varios bellorum civilium,

E iij

Initium imperij Germanici.

Henricus. ij. Conradus.

Henricus quartus.

Foedericus primus.

Henricus. vj.

Carolus imperator in Gallia natus.

Lutzelburgenses imperatores.

Bauari imperatores.

Duces Austriae imperatores.

Assyriorum imperium.

Graecorum imperium.

Romanum imperium.

DE QVATVOR TEMPORIBVS

ac regum malorum vultus: vnde ad Romanos defluxit, & partim in Italia sub tot bellorū fluctibus remanens à Longobardis demum interceptū est: & sic imperiū Ro. in occidente fere extinctū: & diutius subsistere non potuit. Præterea quum apud medicos morbi quatuor habeant tempora, principium, ascensum, acumen siue statum, & declinationē, sic & imperiū quatuor habuit tpa. principiū apud Assyrios sub Sardanapalo, ascensum habuit apud Persas sub Cyro & Dariō, acumen apud Græcos sub Alexandro Magno, quod inde virtute Augusti Cæsaris Romani occupauerunt, declinatio vero imperij incepit in Cōstante & Cōstantio filijs Cōstantini, quū diuisum inter fratres fuit imperiū vsq; ad Nicephorū patritiū, & Scauratiū eius filiū imperatores. in quorū temporibus vix imperiū etiā nomine vigebar: nam illud in oriente barbari cōtinuē occupabant: & Romani iam à bello destituti ad Gallos respiciebant.

Quatuor principia apud medicos Principium imperij. Ascensus. Acumen. Declinatio imperij.

DE IMPERIO GALLORVM, ET eius quatuor temporibus. Caput IIII.

Quum morbi (vt iam diximus) quatuor habeāt tempora principium, ascensum, acumen, & declinationē (Nam nisi morbi naturā præsumamus & temporis mutationē, non satis idoneam adhibere curam poterimus:) sic & imperiū occidentis quatuor habuit tempora, videlicet principium sub Clodoueo Gallorum rege. Fuit autem Clodoueus à diuo Remigio Remensi pontifice ex aqua lustratus, & oleo, quod à columba cælitus allatum rumor est, vngitur. Itaq; Clodoueus accepto vero dei cultu Burgūdiones, Aquitanosq; & Gothos bello domuit. Quare Anastasius imperator misit, qui Clodoueo suo nomine de præsentī rerum successu gratularentur: attuleruntq; illi tunicam blacteam dono, qua soli vtebatur imperatores: quare Clodoueam patritium, cōsulem, & Augustum Anastasij nomine appellarunt: & sic in Clodoueo incepit occidētis imperium. Ascensus vero imperij occidentis sub Pipino filio Martelli ducis Austrasiæ incepit: qui Pipinus superatis alpibus opem laboranti Stephano Romano pontifici contra Longobardos attulit, quibus à se victis ipsum Stephanum pontificali fastigio restituit: idem senatorum consilia primus instituit: principes etiam senatus elegit, qui curiæ præessent. Ii semper ipsum regem comitabantur. Acumen imperij occidentis siue status sub Carolo qui à magnitudine rerū gestarū Magnus est appellatus, incepit. Is Hadriano pontifice Romano per legatos implorante copias in Italiam duxit aduersum Desyderium vltimum Longobardorum regem: quo superato sua restituit ecclesiæ: Saxones ad annos. xxx. producto bello domuit, & ad verum dei cultum compulsi: in expeditionis apparatu contra Saracenos, qui tunc Hispanias obtinebant. xij. pares instituit: Hunnos idem profligauit: à senatu & plebe vocatur Augustus: et tandem à Leone pōtifice coronā atq; imperij insigne consecutus est. Declinatio imperij occidentis & Gallici incepit sub quatuor Berengarijs, sub Hugone Arelatēsi, & Conrado Alemanno, & Henrico pariter Alemanno. Lothario Burgundo. Et sic facta est declinatio imperij, & est diuisum imperiū Gallicū: quia aliqui imperauerunt

Tēpora quatuor morborum ac imperij Gallici. Clodoueus declaratur ipa. ab Anastasio.

Ascensus imperij occidētis sub Pipino

Acumen imperij sub Carolo Magno.

Declinatio imperij Gallici sub Berengarijs.

LIBER IIII.

rauerunt in Italia sicut, quatuor Berēgarij: atq; in Alemannia, sicut Conradus, & Henricus vsque ad Othonem primū. Et reges Gallorum imperabantq; semper in Gallia. Et sic mansit imperiū Gallicū, & adhuc manet, manebitq; (vt diuus Augustinus scribit) vsque ad Antichristum. Fuerunt semper à Clodoueo citra belli opinione ac virtute cæteris præstantiores Galli, qui tunc temporis non solum huiusmodi Christiani, verū & omnis virtutis imperium assumpserunt: bellica dexteritate eminentissimos quosq; superauerunt. Ii per Clodoueam & Carolum Magnum virtutis instinctu, & dijs præsentibus rerum summa potiti sunt, ac tot ānis retinuerunt, vt nulla gens reliqua legibus in Gallia imperio, quod in suis regibus firmatur, constitutis, æternitati imperij ita consuluerunt, vt ipsis proprium ac perpetuum desumpserunt. Hoc vnum Gallicæ nobilitatis argumentū, sed maximū est, cui totius terræ nobilitas, & si in vnum fascem redigeretur, haud faciliē responderet, quo minus ex æquo ac promisso veritatis iure, me etiam tacente, Gallos & nobilissimos esse liqueat. Quidam vero doctores (vt diuus Augustinus scribit) asserūt, qv nus ex regib; Gallorum Romanum imperium ex integro tenebit: qui in nouissimo tempore erit, & ipse maximus & omnium regum vltimus: qui postq; regnum suū feliciter gubernauerit, ad vltimum Ierosolymā veniet, & in mōte Oliueti sceptrum & coronam deponet. Et is erit finis & cōsummatio Ro. imperij. Statimq; secundum sententiā apostoli Pauli Antichristum dicunt futurum. Et tunc reuelabitur homo peccati videlicet Antichristus, qui licet sit homo, fons tamen erit omniū peccatorū, & filius perditionis, hæc Augustinus. Sed quoniam omnia sunt incerta, illud CHRISTI tenendum est, Estote parati, quia qua hora non putatis filius, hominis veniet.

Diuus Augustinus de iperio Gallico.

Diui Augustini pphetia de imperio Gallico.

DE QVATVOR TEMPORIBVS imperij Germanici. Caput V.

Quum alia imperia quatuor habuerit tempora, principium, ascensum, acumen, & declinationē, in hoc quæritur principiū & reliqua, sic & imperiū Germanicū, vt reliqua quatuor, habuit principiū sub Othone primo. ne primo: fuit enim Otho primus Germanorum imperator Henrici quondam regis ex Mathilda filius, qui postq; in Germania annis. xxviii. regnauerat à Leone pōtifice imperator declaratus imperauit annis. xij. Vir fuit acerrimus in bello. Hic vocatus à cardinalibus, vt ecclesiam aduersus Iohannem papā, & Italiā aduersus Berengariū, & filiū eius Albertum liberare dignaretur, Iohannem deposuit, et Leonem pontificē instituit, Berengariū & eius filium expulsi. Ascensus imperij sub Othone secūdo fuit, quē pater Otho primus cōsortem imperij fecerat. Mortuo patre imperauit annis. xvij. Nicephorum Græcorū imperatorē expulsū restituit. Cuius sororem Theophaniā vxorem habuit. Acumen imperij sub Othone tertio incepit: fuit enim secundū filius, cum maxima difficultate factus imperator. Imperauit annis. xvij. à Gregorio quinto coronatus. Hic Crescentiū quendā Romanū cōsulē, qui Iohannem quēdā Placentinū episcopum natiōe Græcū cōtra Gregoriū pōtificē creauerat, interfici curauit. Hic

Principiū germani iperij sub othone prio.

Ascensus imperij Germanici.

Acumen imperij.

DE QUATVOR TEMPORIBVS

Otho vir acer, in armis sagax, ingenio, virtute similis patri imperiū Germania feliciter confirmauit: hic sanctionē tulit, quā in hunc vsq; diem seruatur, vt sex principes Germaniā, tres sacri totidemq; profani imperatorē deligāt, addatq; septimū Boemię regē, qui discordiam tollat, si qua oriatur: hic Romā mori nō sine veneni suspicione: relatusq; loculo in Germaniā.

Electio imperatoris Germani.

Vxorē habuit Mariā filiā regis Aragonū, vt scribūt, intēperantē: quare illā viuā fecit igne cremari, q̄a falso accusabat militē inocētē. Et mortuus est sine liberis. Declinatio imperij Germanici incepit sub Hērico tertio, qui à scriptoribus ecclesiasticis hostis ecclesię iudicatus est. Et filius aīam patris secutus maximē in pontificum tyrannidem. Declinatio ista imperij facta est etiam per Fōdericum Cenobarbum, qui Mediolanum solo aquauit: & per filium eius Henricum, quintū, qui Neopolim cepit: etiam per Fōdericum secundū, qui tres Romanos pontifices insectatur, et Italiā omnē in factiones Guelphorum, & Gybelinorū scidit. Durauit hæc declinatio per Bauaros duces, Boemos reges, Luxemburgenses, Sueuos, per Austriæ duces, Fōdericum scilicet tertium, Maximilianum eius filium vsque ad Carolum Philippi archiducis Austriæ filium: qui hoc anno

Declinatio imperij Germanici.

Caroli Austriæ archiducis corona tio

Mccccxxxix. à Clemēte septimo pontifice Romano Bononiæ diadema sumpsit imperatoriū. xxiiij. Februarij, die S. Mathiæ apostoli. Huic quia adhuc in humanis est, nihil addendum existimo. vnum omni dignum memoria est, quod adnectā hoc videlicet principe fatalem illam hæreticorū Valdensium, Beomorum, ac Husitanorum rusticorum conspirationē in sanctam & catholicam ecclesiam esse exortam anno domini Mccccxxx.

De secta Valdensium ac Beogariorum nouorum.

res sanē maiorum monumentis inaudita, nec posteris facilis credirū. quo impetu, qua celeritate per totam Germaniam vel tantillo tempore tanta hæreseon colluuiēs fluminis instar creuerit, an citius creuisse an repulsam quisquā dicere possit. tantæ quidem hæreses sub isto imperio in Germania cum tantis populorū scandalis disseminantur, vt iam nec mōderi, nec responderi sine scandalo liceat. Et si iuxta apostoli sententiā oportet hæreses esse, vt qui probati sunt, manifesti fiant in nobis, ita necesse est, vt veniant scandala in hunc mundū: verūtamen, Veh homini (inquit saluator) per quem scandalum venit. Sed benedictus deus, qui meliorē suis inspirat mentem. Sunt adhuc multi nobiles, est & ipse Franciscus Gallorum monarcha Christianissimus, est & ipsa Parisiensis academia, cum ipsa parlamentū curia, quibus prisca patrum religio cordi est, qui non permittūt his scelerum fecibus tangi CHRISTO S domini: qui cultum diuinum à maioribus suis religiosē institutum, perpetuisq; censibus fundatum nolunt cōuertī, vel in cryptas Valdēsium, ac Boemorū, vel in latrocinia Centaurorum: qui deniq; & in fide stabiliore sunt, atq; in charitatē melius radicati, q̄ leues illæ Germanorum palæ. Credit & cognoscit ipsa tota Gallia, nequaquā esse credibile aut verisimile, tot retro seculis errasse sanctos patres, concilia, pontifices, vniuersitates, totam ecclesiam catholicam: quos omnes furiosa Valdensium impudentia reprehendit. Quis credat spiritum sanctum tot seculis destituisse ecclesiam CHRISTI, ac isto primū

Franciscus rex propugnaculū christianæ religionis.

Academia Parisiensis. Notatu dignum de sanctis patribus.

decennio

LIBER III.

decennio descendisse in superbum, rixosum, furentem barbaricæ fecis cucullum. At non dissensionis author est deus, sed pacis: nihil recipiunt cucullati isti ab asinis Valdensibus edocti, nisi scripturam. Sed dicant mihi, quæso, quid sentiant de apostolis, ecclesiæq; primitiua, qui multa statuerūt quando nullū omnino adhuc scriptū erat euāgelium, nulla epistola Pauli, nulla canonica, nulli apostolorum actus, qua scriptura elegerunt in locū li, nulla canonica, nulli apostolorum actus, qua scriptura elegerunt in locū Iudæ Mathiā potius, q̄ Barnabam, aut Nicodemū? Dicent forsitā ex actis apostolicis, quod ea nondum erant tunc scripta, quia nondū gesta, forte ne cogitata quidē. Multa tradiderūt apostoli prius, quā vllum esset scriptū vel euāgelium, vel epistola sacra. Habeant igitur isti pro cucullis ipsum Augustinum de doctrina Christiana ita dicentem, In canonicis scripturis ecclesiarū catholicarū cōpluriū autoritatē sequatur: inter quos sanē illæ sunt (inquit) quæ apostolica sedes habere, & epistolas accipere meruerunt. hæc ille. Regitur quidem spiritu sancto ecclesia: ipsa autē est corpus multa, & diuersa habens membra. Monstratur tibi in concilijs legitimis, quæ vniuersalem ecclesiam repræsentāt: non est enim (vt putāt) ecclesia dei occulta, quia non potest ciuitas abscondi supra montem posita. Credo sanctā ecclesiam catholicam, id est, credo quicquid credit sancta mater ecclesia: huic fidei firmissimē adhæreo, iuxta illud Augustini cōtra epistolā Faustini nichiei, Ego euangelio nō crederem, nisi me catholicæ ecclesiæ commone ret autoritas. Sed alium hæc locum desyderāt. Faxit Deus Opt. Max. vt spe nostra quā de Carolo Germano impatore cōcepimus nō frustremur, & vt secta illa nefanda Valdēsium sub imperio suo incepta destruat. Prestabunt hoc pietas, innocentia vitæ, & longiquitas, vnicē optamus.

De ecclesia primitiua et apostolis.

Augustini pulchra sententia.

Ecclesie credendum maxime, id est, cum ecclesia

VATICINIUM SIBYLLE ALIRVNAE

de victoria Francorum ac imperio. Caput VI.

Aliruna sibylla magicis carminib; triplex numen admiratione dignū. Marcomiro regi Frācorum noctu altare fecit ita, vt vniuscuiusq; capitis singulare audiret vaticinium: primū caput erat bufonis, alterū aquilæ, tertium verò leonis. Dixit quoq; aquila, O Marcomire non solum me, sed & caput meum progenies tua sibi subiugabit, leonem conculcatura, simul & bufonem occisura. Hanc visionem Scythica vates Marcomiro interpretata fore dixit, posteritatem ipsius Gallis, Germanis, & Romano imperio aliquando imperaturā: per aquilam nanq; Ro. fasces, per bufonē Gallicum regnum, per Leonem verò Germaniæ principatus significari asserbat. Fuisse Gallorū regibus bufones treis nobilitatis quoddā insigne: sed Clodoueo Christianis sacris initiato demissum cælo esse id, quod nunc reges gestant, lilia aurea, quibus subest cæli fereni color, quem Asurum Franci dicunt.

Aliruna, id est, saga mulier quæ sibylla Scythæ appellant.

vaticiniij interpretatio.

TRICIPITIS IMAGINIS SIBYL

læ Alirunæ interpretatio. hexastichon. Marcomire triceps numen vereare nequaq; Nam tria portendit maxima regna tuis. Bufo coronatus tibi Gallica regna figurat:

Hexastichon sibylle Alirunæ de imperio frācorū.

F

VATICINIVM DORACI

Teutonicus fasces indicat ipse leo:
Vtq; tui vincēt fortissima regna nepotes,
Romulidum signo est aliger ecce Iouis.

Marcomiro rege post multa præclara contra Gallos & Germanos facinora, vbi annis xxvij. sceptrum gesserat, vita defuncto ante CHRISTI natiuitatem annos. ccccxiij. ab introitu Bo. gētis suæ ad Rheni ripas xxj.

DORACI VATICINIVM DE regibus Francorum. Caput VII.

CLaruit tēpore Marcomiri regis Francorū Doracus Francorum cōsiliarius, parens regum, & vates insignis, de regum nobilī profapia ortus, historias gentis carmine scribens continuauit. Scribit Doracus in analibus (vt Hunibaldus testatur) quod Romani Francos & pace, & bello semper habuere suspectos, tanq̄ futuros imperij subuersores, Phedij oraculo dudum præmoniti: ac propterea totis sæpe viribus in eorū interitum, licet frustra, conspirarunt. Nam sub Pharamundo rege, postea eiusq; successoribus, & Galliam totam suis viribus obtinuerūt, & Ro. superauerūt imperiū. Iste Marcomirus præscriptus moritur post multa contra Ro. & Gallos bella anno regni sui. xx. dominicæ verò natiuitatis cxlvij. in ditio- ne prima annis fere post Marcomirum & Alinurā. ccccclx. Cui successit Clodomerus maior natu eius filius homo prudentiæ singularis.

Doraci con- siliarij uatici- niū de Fran- cis.

Mors regis Marcomiri.

VATICINIVM HILDEGASTI Francorum philosophi in die natali Hilderici regis Francorum. Caput VIII.

Prænotio Hil- degasti philo- sophi.

Hildegastus philosophus, consiliarius, vates, & parens regum, senior omnium doctissimus die natali Hilderici regis Francorum stans in templo Iouis apud. Neopagū coram ipsius Iouis simulachro, post preces pro impetratione vaticinij fusas, repente furere cœpit carmine: agitatorq; capite ac manibus recuruatis ita vaticinabatur, non versibus lege metro- rum compositis vtens, sed rithmis absque mensura furore satis confuse prolatis; quorum interpretationem sic fecit Hunibaldus.

Versus sine lege & men- sura furore quodā poeti- co edit.

Veniet ab occiduo Francis victoria deo,
Dardanijq; veteres quem coluere maiores.
Quicquid habet Gallus, quicquid Germania tota,
Iuri ceder omne tuo bellicose Sicamber.
Hunc tibi quum dederit primum de nomine regem,
Quem statuent principes iam sine rege duces.
Tunc illo vincente Francus sine fine regnabit.
De Romanorum quoque imperio ita subintulit,
Magnus ecce deus dabit Franco lupanaria castra:
Et franget aquilam leo serpente collisam.

VATICINIVM BASINAE REGINAE Francorum, de genealogia Francorum regum. Caput IX.

Basinae regi- ne vaticinij.

Hildegastus Merouei Francorū regis fili⁹ Basinā Doringā duxit vxorē, Instāte aut̄ prima nuptiarū nocte Basina monuit Hildericiū paulisper differre

LIBER. IIII.

differre concubitum, foresq; cubiculi obseruare, & quæ tertio viderit in atrio portenta, renuntiare vaticinanti sibi. Per omnia fideliter mulieri credulus rex, vt mandauit obsequitur, obseruatq; tertio ædibus ad eam re- uersus est dicēs, primò se vidisse in atrio palatij monocerotas, id est, vnico- nes, leones quoque, & leopardos: secundò lupos, & vrsos furentes, seq; mutuo dente lacerabāt, & mordebāt infesto. Sed quid significet tu dicito. Ad hæc mulier saga regi sic ait, Generabimus ecce sobolem varijs mori- bus cum tempore diuersam; prima enim quæ nascetur ex nobis erit gene- rosa valde, quæ nobilitate sua leonibus sit comparanda & vnicornibus ge- nerosis; ex prima generatione cum tempore surget secunda, quæ more lu- porum contempta nobilitate rapinas, & oppressiones pauperū exercebit; generatio post hanc tertiā, quæ, & vltima erit ex nobis, more canum se la- cerabit, mordebitq; & collidet, donec postremò ex generatione illa regnū deficiet. Concepit eadem nocte mulier & peperit filium nomine Clodo- ueum, qui patri postea successit in regno Francorū, & primus fidem Chri- stianam suscepit. Hanc visionem aliqui sic interpretantur, Per leones & vnicornes Clodoueam filium Hilderici & Basinæ intelligunt; per lupos & vrsos furentes filios Clodouei, qui in quatuor partes diuiserunt regnū, nam Clodomirus Clodouei filius ducto exercitu in Gendebaldū auuncu- lum Burgudiæ regem in acie fortiter dimicans occubuit; per tertiā gene- rationem filios Theodorici intellexit, quē exemplo patris mater ad omne facinus impellebat. Itaq; quum diu bonis ac malis artibus occupare pater- num solum pro se quisque certasset, & consilia non succederent, in quatu- or & ipsi partes diuiserunt. Antibertus omni muliere corruptior in con- plexu pellicum maturè decessit. Sigibertus eius frater incautum Chilpe- ricum fratrem, quum subito bello opprimere tētasset, immixtis pcuratoribus extinctus est; tandem Franciæ regnum per ignauiam regum sub dominio Caroli Martelli, ac Pipini qui maiores palatij dicebantur redactū est: nam Hildericus siue Childericus rex tanq̄ inutilis à regno deijcitur. Et tunc Pi- pinus dux Austrasiæ maior domus in regem electus est.

Vaticinij Ba- sine interpre- tatio.

GENEALOGIA REGVM FRAN- corum ac ducum Austrasiæ. Caput X.

ANno siquidem ante natiuitatē domini & saluatoris CHRISTI ccccxi. sedentibus ad Scythiæ fines maritimos haud procul ab ostijs Danubij populis, qui postea Franci sunt dicti, antea verò Scythæ, sed ante- rius Troiani, dominabatur Antenor rex; contra quem gens ferocissima & sine numero ac innumerosa de insulis Scauzianis, quæ nunc Gothicae nuncupantur, egressa, populum eius crebra incursione contriuit, arma con- ferēs armis, & manibus manus Antenor; & nūc victus nūc victor tandē cū mltis suorū occisus anno aēte CHRISTI natiuitatē, vt dictū est, ccccxi. Cui filius eius Marcomirus substitut⁹ regnauit octo & xx. annis. Cui suc- cessit Antenor senior natu eius filius. Cui successit Priamus. Cui successit Helenus. Cui Diocles. Cui Helenus. Cui Basianus Heleni frater. Cui Clo- domirus. Cui Nicanor. Cui Marcomirus filius. Cui Clodius fil⁹. Cui An-

vnde franci habuerint ini- tium.

Initiū & ori- go francorū regum.

GENEALOGIA REGVM FRANCO.

tenor eius filius. Cui Clodomirus. Cui Merodacus. Cui Cassander filius. Cui Antarius filius. Cui Fracus eius filius. Cui Clogio eius filius. Cui Herimerus. Cui Marcomirus. Cui Clodomer. Cui Antenor. Cui Katherius. Cui Richimerus. Cui Odemurus. Cui Marcomirus. Cui Clodomerus. Cui Farabertus. Cui Sumio. Cui Hildericus. Cui Bartherus. Cui Clodius Cui Vualter. Cui Dagobertus. Cui Clogio. Cui Clodomerus. Cui Richimerus. Cui Theodomirus. Cui Clogio. Cui Marcomirus, qui à Valētiniano imperatore peremptus fuit. Post mortem Marcomiri consensu Francorum fuit gubernator regni Dagobertus frater Marcomiri annis quinque, vir magnanimus; cuius tempore ducatum tenuit apud Francos ipse Dagobertus anno dominicæ natiuitatis cccxcij. Ex isto Dagoberto habuit initium genealogia Caroli Magni. Dagoberto duci successit in ducatu Austrasiorum Genebaldus Dagoberti filius. Post Genebaldum consensu procerum electus in regem fuit Pharamundus filius Marcomiri regis supra dicti. Genebaldo successit in ducatu Sūnon. Cui Diocles. Cui Meroneus. Cui Leōtius. Cui Heribertus. Cui Priamus. Cui Sigibertus. Cui Nicanor. Cui sanctus Arnulphus. Cui Augesifus. Cui Pipinus primus. Cui Carolus Martellus. Cui Pipinus secundus rex. Cui Carolus Magnus imperator & rex Francorum. Cui Lodouicus Pius; Marcomiro tamen successerat in regno Frācorū filius eius Pharamūdu. Cui Clodius. Cui Meroneus. Cui Hildericus. Cui Clodoueus. Cui Lotharius. Cui Chilpericus. Cui Totharius. Cui Dagobertus. Cui Clodoueus. Cui Lotharius. Cui Theodoricus. Cui Childericus. Cui Clodoueus. Cui Hildebertus. Cui Clodoueus. Cui Lotharius. Cui Theodericus. Cui Hildericus filius Theoderici: hic solo nomine regnavit annis nouem, omnis enim potestas & opes regni penes maiorem domus Carolum cognomento Martellum tenebatur; nec aliud quicquam regi permittebatur, quàm vt regio nomine contentus crine profuso, barbaq; submissa in solio resideret, ac speciem dominantis effingeret, legatos vndecunq; venientes audiret, eisq; abituris responsa quæ doctus erat quasi ex sua potestate redderet; quum præter inutile regi nomen & precarium vitæ stipendium, quod ei maior domus pro suo arbitrio exhibebat, nihil aliud possideret. Quare Hildericus, vel (vt volūt alij) Childericus rex Francorum tanquam inutilis regno de consensu omnium procerum, Zacharia quoq; papa Ro. præstante consilium, à regno deijcitur, & in monachū tonsuratur anno regni sui. ix. voluntate igitur omnium procerum Pipinus maior domus in regem electus fuit: qui & ipse de antiqua regum Francorū prosapia descendit. Pipino successit Carolus filius, qui à magnitudine rerū gestarū Magnus est appellatus. Cui successit Lodouicus Pius. Cui Carolus Caluus. Cui Lodouicus Balbus. Cui Lodouicus filius. Cui successit Carolus eius frater. Cui Lodouicus nihil faciēs eius filius. Cui Carolus Simplex. Cui successit Lodouicus, qui Eugebergā Othonis sororem vxorem duxit; ex qua liberos duos reliquit Lotharium, atq; Carolum. Lotharius Lodouicū suscepit filium, qui apud Compēdiū absq; liberis emoritur. Eapropter Carolus Lotharij filius eius patruus

Origo Austrasie que nunc Lotharingia.

Genealogia ducū Austrasie, ex qua Carolus Magnus.

Maioris partij auctoritas.

Genealogia Caroli Magni.

LIBER III.

patruus Lotharingiæ dux regni sceptro potiri tētauit; verū Hugo Magni Genealogia Hugonis filius Parisiensis comes ex Hauide primi Othonis imperatoris Hugonis quē Germanici sorore filius regnum Francorum vsurpat; affirmabatq; ac iacobus Capetū dicit abbat ad eā se à sanctis Valerio & Richerio per quietē fuisse admonitū, ppter ea q; eorū corpora, dū sepulchro ob metū Normānorū trāsserebant, plurimo cultu honorasset, & ad propria loca reduci curasset; addebat ad miraculū legitimā generis successionē; ab Odone em Andegauo quē Frāca nobilitas propter Caroli Simplicis pusillā ætatē regno suffecerat, originē ducere gloriabatur, eiq; patrum appellabat. Hugoni successit Robertus eius filius. Cui successit Henricus. Cui Philippus eius nominis primus. Cui Lodouicus Lippus. Cui successit Lodouicus iunior pusillimus amator cleri, & verus dei cultor. in sancta simplicitate transiit ad dominū, relicto Philippo filio, qui paternam postponens simplicitatē materni generis astutias duxit in vsū, & regni sui metas ampliavit. Cui successit Lodouicus; hunc tradunt Caroli Magni genus in reges Francos per matris cognationē retulisse. Cui successit Lodouicus eius filius vir sanctus ac deuotus, qui per omnem vitam singulari charitate pauperes curauit ita, vt quoque die cētum & viginti inopes quotidiano alimento reficeret, præter alios, quibus CHRISTI exemplo pedes ipse abluibat. De Lodouici obitu incertus author sic scribit, Anno MCCLXX. Thunis catholicus decessit rex Lodouicus. Sancto Lodouico successit Philippus eius filius. Cui successit Philippus Pulcher. Cui successit Lodouicus dictus Hutinus. Cui successit Philippus dictus Lōgus eius frater. Cui Carolus Pulcher frater eius, Marchiæ comes. Cui Philippus Valesius. Cui Iohannes eius filius. Cui Carolus quintus filius eius. Cui filius eius Carolus sextus. Cui Carolus septimus eius filius. Cui Lodouicus vndecimus. Cui Carolus octauus dictus Liberalis ac Magnanimus. Cui Lodouicus Prudēs duodecimus eius cognatus. Cui Frāsciscus Valesius Angolismēsis. Cui Henricus Delphinus eius filius haud iniuria in hunc Gallicum campum; magni enim quiddā de eo animus presagijt; quod vt fiat per CHRISTVM in omnī est votis.

Odo Andegauus, unde Capetus.

Quomodo reges Francorū ex Capetulo Magno descenderūt.

GENEALOGIA LOTHARINGORUM DUCUM.

Lothario Gallorū rege defuncto anno eius seculi sexto & octogesimo Lodouicus filius successit. Is annū omnino regnavit, vltimus, qui ex agnatione Caroli Magni regium nomen gesserit. Carolus eius patruus Lotharingiæ dux non satis Francis probatus, quod Germanorū imperij totus fuisset, dum ex Lotharingia in Franciam ad ius regni capellendum venit, obuium cum delecta manu habuit Hugonem Capetum factionis plus iusto validæ; quem Laudunī cum vxore agentem Hugo ope atque prodicione Ansellini vrbs antistitis recepta vrbe Carolū interceptit, atq; (vt aiunt Galli scriptores) Aureliam in custodiā mittit anno salutis nonagesimo. Carolo successit Otho; quē Caroli ducis à Capeto regni Francici æmulo capti filium fuisse Sigibertus author est. Othoni successit Gothifredus Arduenensis cognatus eius. Gothifredo Arduenensi successit

Ducis Austrasie, qui nunc Lotharingia, ex Carolo magno originem duxere.

DE GENEALOGIA DVCIS ANTONII

Genealogia Gothifredi regis.

Gothifredus Bolonius eius nepos Ierosolymorum rex clarissimus. Gothifredo successit Guilielmus eius frater. Guilielmo successit in Lotharingia Theodoricus filius. Cui successit Theobaldus eius filius. Cui successit Fœdericus eius filius. Cui Matthæus eius filius. Cui Simo eius filius. Cui Fœdericus eius frater. Cui Matthæus eius filius. Cui Fœdericus. Cui Theobaldus. Cui Fœdericus eius filius. Cui Rhodolphus, qui in bello apud Cressiacum mortuus est anno domini Mcccxlvi. die xxvj. Augusti. Cui successit Iohannes. Cui Carolus. Cui Isabella vxor Renati regis Ierosolymitani, ac Siciliæ. Cui Iohannes Renati filius. Cui Nicolaus. Cui Renatus rex, Renati regis ex filia ac Fœderico Vaudemontis comite genitus. Hic bis Carolum Burgundiæ ducem armis afflixit, Lotharingiam bis recuperauit: sed maius oibus est, & admiratione stuporeq; dignius, Quum Carolus Burgundiæ dux Nanceium tam arctè cõclusisset, vt fame prope deficientes Burgundo dedere se obsessi destinarent, Renatus Carolum

Genealogia Andegauorum per Renatum regem.

pluribus prælijs afflictum ex minoribus castris fugere compulit: nec cessa

Mors Caroli Burgundiæ apud Nanceium Lotharingie primarium opidum.

uit Lotharingus hostem sequi, donec adueniens plurima nox eum prohibuit. At ille reuera dum se fuga seruare contendit, labente equo, cui insidebat, tribus vulneribus à quodam milite occisus est, vno ad caput secus aurem ad dentes vsque pertingente, altero ad femora, tertio ad anum. mortuus est Renatus anno Mccccviiij. Cuius funus ad Nanceium accuratissima pōpa effertur. Eratq; Renatus bonitate formæ, animiq; præditus, tum corporis forma pulcherrimus, tum disciplinæ atq; honoris maximè studiosus. Successit Renato eius filius Antonius Lotharingiæ dux, & marchio, primus huius nominis, natione Gallus, patria Lotharingus. Sedit super Barrenses, & Lotharingos, vsque impræsentiarum annis xxj. Vir certè bonus, & tanto principatu dignissimus, insignis iustitia atque clementia habetur: tali nanque principe indigebat post patrem Lotharingia, quem speramus vnà cum filio Francisco pontis Mussonis marchione, Renati Siciliæ regis patris sui, ac Gothifredi Bulonij regis Ierosolymitani vestigia splendide imitaturum.

GENEALOGIA DVCIS ANTONII ex parte auia Andegauensis.

Ex Carolo pcesserunt reges Francorum. Ex Philippo duces burgundie. Ex Lodo uico uero Lotharingie duces.

Iohannes Francorum rex tres genuit liberos, Carolum quintum regem Francorum, Lodouicum Andegauum, & Philippum audacem. Lodouicus genuit Lodouicum Siciliæ regem. Cui successit Renatus rex, & prouinciæ comes, dux Andegauorum. Cui successit Iolanda eius filia vxor Fœderici comitis Vaudemontis. Cui successit Renatus, Lotharingiæ dux, ac Siciliæ rex nominatus. Cui Antonius dux Calabriae, & Lotharingiæ, & Barri. Ipsi autem Antonij genus à regibus manasse dicitur, & à Carolo Magno rege. A quo quotus fuerit, non difficile numerari potest: hos enim nunquam Austruasia detrectauit, verum ipsos cæteris honore prætulit.

DE ANTIQVA NO

BILITATE DOMVS TURNONIAE, EX

qua innumeris pceres tum toga tum armis clarissimi pdierunt.

Arce Turnonis quis condiderit, vetustate forsan erroris parte, non erit scitu facilimum. Rumor hinc inde obstrepit, arce ipsam Turnoniã primò à Troianis, qui cum Aenea in Italiam venire, Turno hoste superato Massiliam venisse: & per ripam Rhodani aduerso flumine profecti, paucis diebus peruenerunt ad locum, quæ Galli nunc Turnonum vocant: & cõspecta loci amoenitate, commoditateq; humano vsui plurimarum rerum maxima ibi eam tradidere fundatã: Turnoniãq; arcem à Turnone hoste superato in perpetuam rei memoriam ab eis fuisse appellatam. Alij vero Turnoniã familiã à Meroueo & Clodio præcis Francorum regibus: qui quum ex Sicambria in Galliam venire, Gallorum rege superato, delectabiliora eius prouinciæ loca perquirentibus, quum ad locum, vbi olim ciuitas Maluarum erat duobus miliaribus à Turnone distans, applicuisset, cõspecta loci amoenitate, comodateq; humano vsui plurimarum rerum maxima, ibi eam tradidere fundatam: Maluamq; à Meroueo fuisse appellatam: sed longis postea temporibus ab Aeneã successoribus, qui Turnoniã arce cõdiderant, fuisse acquisitã. Quod absolum aut abs re non positum videtur, quum eius præsertim vetustissimæ ruinæ instar Sicambriæ vrbs (vt illinc venientes affirmant) habeantur. alij verò arce Turnoniã ipsam primò à Turrheno tradidere fundatam: nam vt tradit Dionysius Halicarnaseus libro. j. citans Herodotum à Turrhene constructa est: qui ad plagam septentrionalem veniens, ibi cõsedit, habitauitq; & ædificauit nobilissimas vrbes, quæ adhuc extant, in Gallia Aquitanica Turonensem urbem, & in Gallia Lugdunensi ad oram Rhodani Turnonem. Myrsilus verò grauis author ad hanc scribit sententiã, Turrhenis quidã originem suspicatur esse à Lydis. & paulò post, Turrhenus (inquit) filius Atus in septentrionalẽ plagã veniens eius totam medietatẽ à fontibus vsq; tenuit. & quia vetustissimos Turrhenos asseruit Myrsilus, pbat per id antiquissimos Italiæ populos existimari Umbros iuniores: quod etiã asserit Plinius lib. iij. capite. xv. his igitur antiquiores fuerunt progenitores eorum Galli Ianigenæ, qui Turonensem urbem, & Turnonem aureo quod seculo ædificauerunt. Turrheni filius fuit Titus, Titus vero Volturrhenus. Berosus verò Chaldaeus tradit Iano tres fuisse filios, Iapetum, Atlantem maximum, & Camesem. Atlanti maximo Ion, pater Itali: Camesi verò Osiris, pater Herculis Aegyptij, q pater fuit Atus Turrheni patris, à quo Turonensis vrbs, & arx Turnoniã constructa. Alij verò non poenitendi authores Turoniam domum à Rutulis originem traxisse adfirmant. Nam teste Liurio, primo ab vrbe condita, Turnus rex Rutulorum, cui pacta Lauinia ante aduentum Aeneã fuerat, prælatum sibi aduenã agrum ferens, Aeneã simul & Latino bellum intulit.

DE ANTIQVA NOBILITATE

victi Rutuli, rebusq; diffisi ad florentes Hetruscorum opes confugerunt. Turno igitur superato, Rutulis delectabiliora Galliae loca perquirētib; cum eō venissent, vbi nunc Turno vrbs florentissima stat, conspecta loci amoenitate cōmoditateq; eam vrbsm construxisse, Turnonemq; à Turno appellatam volunt. Quod non abs re dictum videtur; nam inibi nonnullae vetustissimae ruinae magnum vetustatis indicium, videntur. Nec defunt qui dicant Turnonē à Marcomiro Francorū orientaliū rege, cuius ad Troia nos precipue ad Aeneam origo refertur, extructam esse. Cæterum Marcomirum non primum fundatorem, sed potius instauratorem receptissimi tradunt authores; verum enim vero non antiquitate modo, aut loci bonitate perie, quod natura praestitisse videtur, sed optimis cōsultissimisque viris, quorū ibi magna est copia, laudē gloriāq; nō vulgarem Turnonia ciuitas cōsecuta est. Constat em̄ tum annalibus Lugdunēsū, tum luculētis aliorum scriptorū historijs Iustū Viatorēq; Lugdunēsī ecclesiae pōtifices ex Turnonia domo originē traxisse, & in deorū numerū relatos. Fuit autem diuus ille Iustus à Turnone mirae sanctitatis, ppheticiq; spiritus vir qui in Aegypto obiit; sed eius corpus cū beatī Viatoris eius ministri reliquijs à religiosi; ciuib; Lugdunū relata sunt, & digno cultu in basilica à maiorib; extructa cōdita sunt. Hinc ex Turnonia familia, q; rerū potit, iter sodales tēpli diui Iusti Lugduñ. ascribi ferē. Et vt alios tacētes eos duntaxat, q; nra superstitēs sunt ætate, mēorem; occurrit iprimis dñs Frācisus à Turnone Bituricensis ecclesie antistes, Aquitaniae primas, sanctaeq; Romanae ecclesie cardinalis consilio maturus, prudentiaq; praestans, Graecē. Latinēq; peritissimus atq; orthodoxae fidei turris fortitudinis à facie inimici intemperate Christianitatis; quem imitantur p̄sules summo honore dignissimi, videlicet dominus Carolus à Turnone antistes Viuariensis eius nepos, vir generosissimus, ac humanissimus. aduenit tandem postremo illius frater p̄sul dignissimus dominus Iacobus à Turnone Valētinensis episcopus ac antistes clarissimus. Quorū innumeras, & corporum, & animorū dotes si enarrare cōer, vt verbis vtar Virgilianis, Ante diē clauso cōponet vesper olympo. Fuerūt & alij à Turnonia familia episcopi; vt sunt, Gaspar à Turnone episcopus Valētinēsī, Carolus à Turnone episcopus Rutinensis, Claudius à Turnone ep̄s Viuariensis, Iohānes à Turnone abbas Cruaci;. De ducib; verò, & alijs rei militaris peritissimis, strenuisq; viris Turnonię familiae, qui regno Franciae magno fuerunt vsui, satius est tacere, quàm pauca dicere, praesertim cū id epistolari; breuitas nō patiatur. Sed satis erit Iusti à Turnone meminisse magnanimi viri, qui apud Ticinum vnā cum Gallie marescalo à Chabanis, viro strenuo, ac cū illustrissimo comite à Tremolia, in praelio non victus, sed vincēdo fatigatus occubuit, longeq; à suis inter hostiū cadavera reptus est. Apud Parthenopē verò paulò post cecidere duo eiusdē Iusti filij in bello strenuissimi, Antoni;, & Iohānes apud Gallos noiātissimi. Sed de his nō plura: Demētis em̄ esset Aegēū mare subtili nauigio sulcare. Nō potui tamē oīno tam generosae familiae de me optime merita laudū partē rerū amplissimarū certē minimā silētio praeterire.

LIBER III.
FOEDERA IMPERATORVM ROMA
norum percussa cum Carolo Magno atque, Lodouico
Pio huius filio Francorū regibus, quae postea à senatu
populoq; Ro. & à sanctissimis Ro. ponti
ficibus rata habita sunt.

Annus ille, quo Carolus Magnus imperiū est adeptus, octingentesimus primus humanae salutis fuit. Imperabat per hoc tempus Hirene; quae etsi omnium prudentissima, quia tamen Hirene causae femina Leoni pōtifici materiam praebuit imperij nomen aliō transferendi, quum Bizantij tantum diu esset imperitatum. Deturbauit Hirene filium ex imperij fastigio, cum quo decem annos rei summam administrarat. quo tempore Bizantij inuenta est lamina aurea & sub ea cadauer, in qua fuit Graecē scriptum, CHRISTVS nascetur de virgine, credo in eum. O sol sub Constantino & Hirene me iterum videbis. Iisdem imperatibus sanguis è caelo pluit. Tenebat Hirene orientis imperium quum Carolus Romae est imperator salutatus: quae literis & nuntijs certior facta de ijs quae Romae acta erant, nec non in tanta rerum mutatione aliquid suis rebus cauisse videretur, ad Carolū misit, qui illius amicitiam & foedus peterent. Sunt qui tradant Leonem Spatarium ad id missum, qui de foedere & finibus imperij cum eo ageret, deferretq; illi suū cōnubium. Ceterum quoquomodo res acta est, id crimen tantae fuit illi inuidiae vt Nicephorus militum & populi fauore fretus eum sine vilo maiore motu in ordinem redactum in Lesbō apud filium relegarit; nam nō defunt qui Constantinum non in vinculis expirasse, sed omni oculorum orbitatis mentione omissa, tantum relegatum à matre memorent. Excidit imperio Hirene aēo q̄rto q̄ sola imperare coepit. Nicephorus recepto imperio Caroli legatis, qui adhuc Bizantij erant, foedus percussit, in quo deferre est positum, vt Nicephorus imperium teneret orientis, Carolus verò ac Galli in posterū occidentis, & vt Veneti suis vterentur legibus, essentq; vtriusque imperij amici, qui pace bello neutrius partium censerentur. Fuit hic annus, si Hieronymo & Eusebio credamus, quadringentesimus sexagesimus octauus ab eo, quo Bizantium ex vrbe Roma est imperij sedes à Constantino translata. Foedus in hac fere verba est ictum, vt orientium rerum vnus curam gereret, occidentalium alter circa Italiam Venetiae stagna & Beneuentum in Saunio in medio essent, ac neutri partium dicerentur ascripti, etsi Graeco imperio (vt Blundi vtar verbis) magis, Veneti consentiebant q̄ Romano. Carolus pacato Italiae ac imperij statu in Galliam reuertitur. quo tempore Leo pontifex Roma profectus ad declinandam quorundam ex clero inuidiam; qui nouarum rerum cupidi vehementer erant illi infesti. Reigitur completa in Gallia Leo profectus est, vt regē pleniore demereretur obsequio, doceretq; coram quod in re seria cō-

Hirene causae transferendi, quum Bizantij tantum diu esset imperitatum.

Lamina aurea

Leo Spatarium

Nicephorus.

Nicephorus orienti imperat, Galli occidenti.

Foedus.

Leo in Gallias uenit.

FOEDERA IMPERATORVM

pertum haberet. Quòd autem Leo rā longū iter suscipere, ea fuit causa, vt procul periculo abesset, commodiusq; cum Carolo de statu Italiae loqueretur. Inde incidit in id tempus quo legati à Carolo Cōstantinopolin venere. Stauratius Nicephori filius qui ex acie saucius excessit, Bizantium reuersus, imperio potitus est. Fuitq; ad breue voti compos Michaël eius sororius. tertio mense quā iuuenis imperare cōperat fastigio deturbat, principatum inuadit, cum legatis qui ex Gallia venerant fœdus renouat. Cōditiones fœderis fuisse dicunt, vt Michaël orientem cum Bizantio obtineret, Carolus Magnus occidentem cum Roma. Paulus Diaconus adiecit Hispaniarum partem Constantinopolitano imperio redditam, & vt Veneti in orientalis imperij partibus essent, vterenturq; tota Italia immunitatibus à Carolo concessis. Testat id præter Venetos annales Gothi fredus Vetulonensis. Sed id otium breuius fecere fata Ro. imperio infesta, Carolo in quo pacis & otij summa omnisc; tutela gentium sita erat, fatali morte cōsumpto. periit anno vitæ septuagesimo primo, Aquis grauis fitus est. vbi hæc sunt, Caroli Magni Christianissimi Romanorum imperatoris corpus hoc conditum est sepulchro. Ipse vt cælitum vnus ab indigenis locorum religiosè colitur. Fuit idem annus humanæ salutis quintusdecimus supra octingentesimum. Nec Leo pontifex multū inde superstes fuit. vi morbi cōsumptus humanis decessit anno sui pontificatus. xxj. Stephanus eius nominis quart^{us} illi surrogatus est vir Romanus, qui à sua creatione breui post in Galliam ad Lodouicum Pium Caroli filium imperatorem est profectus. Fuit inter hos motus Stephanus pontifex apud Lodouicum adeo iucundè, vt neuter sine altero nisi rarè cōiuuatus sit: & mox Romam abiturus precario obtinuit, vt sceleris in Leonem conuicti, qui fuerant à Carolo in Galliam relegati, secum Romam dimitterentur. Donatus est & aurea cruce magni ponderis, quæ in Barione templo dedicaretur. nec ita multò post Stephanus Romam reuersus vita decessit, nondum anno ab eius creatione circūacto. Paschalis pontifex secutus est, centesimus in ordine. hic quoq; Quintij sanguinis. Cæterum quia Lodouicus nō fuerat adeptæ dignitatis ab initio author factus, nisi Paschalis in Galliam, qui illi satisfacerent, reijcerentq; eam culpam in cleri & populi Romani studia, qui se inuitum capessere dignitatem coegissent prius, q̄ imperator esset author factus, accepit satisfactionem Lodouicus, verum monuit clerum & populum conducere Romanorum rebus, vt pristino instituto staretur, darentq; publicè operam ne amplius simili exemplo imperatoria læderetur maiestas. Fuerat enim Carolo Magno priuilegium inuestituræ ecclesiarum & instituendi Romanum pontificem datum, nec sine Caroli iussu & imperatore Romano eligi debere pontificem, idq; synodo assidentibus Rome centum quinquaginta tribus episcopis atq; abbatibus firmatum est. Lodouicus Pius Leonis Græci imperatoris legationē audiuit, fœdusq; cum eo renouauit, videlicet vt Leo orientis imperator diceretur, Lodouicus verò occidentis. Cōditiones fœderis fuisse dicunt, vt Leo orientem cum Bizantio obtineret, Lodouicus verò occi-

Stauratij imperium.

Stephani pontificis. cum Lodouico amicitia.

Caroli Magni priuilegium.

Fœdus Leonis cum Lodouico.

CVM CAROLO MAGNO.

dētem cum Roma. Et sic fœdus Caroli Magni cum Nicephoro à Leone confirmatum. Sigibertus Gemblacensis canobita in suo chronico ita scribit, Legati Michaelis Nicephori gener & Stauratij sororius fœdus inter Carolum & ipsum cum Lodouico Pio renouant, & inter cætera munerata detulerunt Lodouico imperatori libros sancti Dionysij Arcopagitæ de hierarchia petente ipso Lodouico de Græco in Latinū translatos. Qui libri Parisijs in ipso sacri martyris festo missi cum gaudio suscepti sunt, quod gaudium virtus sancti martyris auxit decem & nouē ægrotis in ipsa nocte sibi sanatis. hec Sigibertus. Et ne quis inuidentiæ morbo laborans, aut limis oculis in obliquum semper in directum verò nunquam respiciēs arbitretur me Gallorum genus ac imperitū ipsorum Gallorum historio-graphorū, cuius fuit Robertus Gaguinus atq; alij pleriq; testimonijs approbare, Italorū, quoq; prout fuerunt Blondus Foroliuiensis Paulus Diaconus Anthonius Coccius Venetus atq; alij pleriq; testimonijs imperitū Gallicum approbare nitentur. Hæc em̄ omnia & scire pulcherrimum est, & ignorare turpillimū. Diligentis siquidem viri est patriæ suæ originem & p̄gressum, & quæcunq; illi per superiora tēpora cōtigerint nō ignorare. Ego igit Gallorū in Romanos atq; cæterarū gentiū populos superius ex viris nō parua authoritatis edocui, in hoc autē capite Gallorū verū in occidentē imperiū nostrūq; iudiciū per ipsos Italos cōfirmare statui: quod qdē demū rectè fecisse putabo quū ab Italis doctissimis ac sapientissimis approbatū. Incepit imperiū Gallicū sub Clodoueo, nam Anastasi^{us} iperator misit qui Clodoueo suo nomine de præsentī rerum successū gratularentur, attuleruntq; illi tunicam blackeam dono qua soli utebantur imperatores. Et vt scribit Sigibertus accepit ab Anastasio codicillos de consulatione & coronam aureā cum gēmis, & ex ea die consul & Augustus est appellatus, & sic in Clodoueo incepit occidentis imperium. Ascensus imperij Gallici sub Pipino filio Martelli incepit. Acumē vero siue status sub Carolo Magno & Lodouico pio eius filio. Et per Nicephorum & Michaelē imperatores datum fuit imperium Carolo & suis successoribus. Et à Leone imperatore Græcorum in Lodouico Pio confirmatum ac stabilitū Romanum imperium, fœdusq; cum eo vt iam dictum est renouauit, videlicet vt Leo orientis imperator diceretur, Lodouicus verò occidentis. Et sic firmatum atq; stabilitum fuit Gallicum imperium, durauitq; vsq; ad Lodouicū Arnulphi filiū, qui à Berēgario tyranno luminibus priuatus est apud Veronam. Et tunc apud Gallos per hunc modū desitum est à Francorū gēte in Italia imperium, anno circiter centesimo ab eo, quo tanta indole à Carolo, qui Magni cognomen tulit, fuerat quæsitū. Cæterum (vt Antonius Coccius scribit) quantum Francorum pietate & beneficentia, ætate vna Roma & tota Italia, à longa malorum serie respirauit, tantum inde interstinis discordijs sexaginta fere annis, qui continuò secuti sunt, in omne lāmitatis genus recidit. qua temporū iniuria ita omnia concussa, in peius mutata, vt literarum propemodum nomen venerit in obliuionem. Tulerunt Galli Berengarij tyrannidem iniquo animo; verū quia in Lodouico

Confirmatio fœderis inter imperatores

De libris sancti Dionysij.

Confirmatio imperij Gallici per Italos

Imperium Clodouei.

Dona Anastasij

Confirmatio imperij Gallici

Fœdus inter imperatores.

Felicitas imperij Gallici

Infelicitas Berengario-

FOEDERA IMPERATORVM

Lotharij filio Caroli Magni masculina ples defecerat regnūq; ad Hugo nem Odonis regis nepotem venerat cognomento Caputium (a regibus enim ad duces res aliquandiu translata ē) nihil vltius contendere conati sunt. Et Gallis nouorum hominum conditionem aspernantibus, & illis ipsis penes quos fuit regiminis summā praesenti fortunae libenter acquiescētibus (descēderat enim Hugo ex genealogia Caroli Magni sed ex alia radice ducū Austrasiae, ex qua genus Caroli descēderat, laudant enim hi q; Magni Caroli genus attigerūt) Robertus Hugonis Magni, quē Caputiū vocāt, fili^{us} militari virtute clarus, sed pietate adhuc clarior (cuius illud est, Sancti spiritus adsit nobis gratia) hic primus bonis artibus Gallorum, & caeterarum gentium studia a Caroli Magni stirpe ad nouitatem sui generis traxit, vt coeperint non tantum nouum in rege genus pati, sed nouorū etiā virtutes mirari. Sed quid de imperio Gallico authores Itali senserint, audi Antonium Sabellicum Decadis. ix. libro primo ita scribentem, Non possum non multum mirari, vnde tragica haec pontificum qui post imperium Gallicum fluxerint exempla, quae dira pietatis obliuio eorum mentes irreperit, vt neque personae quam sustinebant ratio ab his vlla haberetur, neq; loci quem tenerent, vt nō immeritō aliquis suspiceretur, quicquid moderaminis fuit & maiestatis i illis, qui Caroli cognomēto Magni tēporibus ad Gallici imperij exitum (interfuit enim aetas vna) sedē tenuerunt non tam sua sponte quam regum & imperatorum, in quorū tutela essent, metu & reuerentia in officio manserint. Nullo vnq; tēpore in maiore fuit admiratione pontificū nomen: nunq; a regibus & caeteris mortalibus tantum apostolicae sedi tributum, vt dicere aequū sit non magis Galliaē q; Romanā ecclesiae, & reliquae Italiae calamitosum fuisse, q; in ea gente desitū esset iperare. Haec Sabellicus. Franciscus Philelphus inter Italos sua aetate elegantissimus ad Carolum septimum Francorum regem ita ait, Si verum sine cuiusq; inuidia fateri licet, postea q; impia & imanis illa sceleratissima Mahometi secta inualuit, nullum est vsq; hominū genus cui plus debeat Christiana religio, q; inuictae Francorū nobilissimaeq; virtuti: quū reliqui enim fere omnes & reges & populi Christiani ignaui quodā animi torpore tanq; elanguissent, soli Frāci inuenti sunt, qui ingenti animo & excelso omnem barbarorum & infidelium impetū non modo sustinuerint, sed represserint; quid, inquam, represserint; immo fuderint, fugarint, oppresserint. Carolus Magnus Saracenos ad ccc. milia & amplius post Desyderij regis captiuitatem interemit; & eiusdem perfidiae socij Afri ab eodem Carolo deleti sunt ad Asperum montem, atq; extrema calamitate pressi. Nonne eadē fuit honestatis causa Lodouico Pio huius Caroli filio, dum tanto labore atq; periculo liberauit urbem Romā a durissimo Saracenorū iugo: qui sub Soldano Aegyptiorū duce per nefariā quorūdam Romanorum coniurationē in Italiam fuerant accersiti. Nam quod aliud desyderium fuisse credimus Francis illis reliquisq; Gallis, qui duce Gothifredo Bolonio L otharingorum duce, vbi in Asia peruenissent, Saracenos apud Damascum pugna superarūt, apud Antiochiā Persas & Thurcos cōtrierunt,

Odo Andegauus à plebe Gallicae nobilitate coronatur.

Robertus rex. Antonius Sabellicus.

Philelphus de Gallis.

Caroli uictoria de Saracenis.

Gothifredi laudes.

PRAEFATIO.

runt, Mesopotamiam omnem recuperarunt, ac rursus Saracenis in Syria ad interuentionē vsq; profligatis, Marrhae ac Barcha populatissimis munitionissimisque urbibus expugnatis, sanctam ciuitatem vniuersamq; Palaestina (quod Hērico tertio imperante fecerat) item Ierosolymā liberatā ab infidelium seruitute possederunt mirabili cum Christiani nominis incremento annos octo & lxxx. ad Saladini vsq; tempestatem. Haec de Francis & Gallorum imperio in Italorum historijs legimus.

AD INCLYTVM MAVRICIVM
 Bullionum Lugdunensem, Regis consiliarium dignissimum, Symphoriani Campegi apologia in Hieronymum Balbum, Curcensem episcopum.

QVVM tibi superioribus diebus, uir clarissime, nostra opuscula de monarchia Gallica inter ambulandum recitaremus delectatus, arbitror, nouitate ipsa rerum, & uarietate non illepida lectionis, hortari ceepisti nos, ut libros illos de monarchia publicaremus. Et quum his diebus libellum Hieronymi Balbi Curcensis episcopi de coronatione Caroli. v. Germanorū imperatoris a nostris chalcographis praelis Sebastiani Griphij nostri amantissimi impressum uideremus, lubuit in illū haec quoque adnotamēta ueluti appendiculam quādam camporum nostrorum imperialium calci apponere, ut animi lectorum uniformi illa lectione fatigati haec ueluti nouo pabulo recrearentur, & mutatione reficerentur. Solent enim haec legentibus non minus iucūda uideri, quam uiatoribus iā itinere lassatis diuerticula amœna sunt. Sunt enim in eo libello quaedā de imperio Germanico ab eo perperā tradita: idq; potissimum in his rebus, quae ad imperij dignitatē pertinet, licet animaduertere. Nam in eo multa sunt, quae eruditorum aures ferre non possunt, nec debeant. Hieronymū autem Balbum florentissimi stili ac nitidissimi aliquādo Parisijs uidimus, ac audiuius, modo sit Foroliuensis ille, contra Tarduum & Faustum differentem. Sed ne morosior sit prologus quam fabula, in pauca quaedam cognitu digna, nec indigna relatu exordiemur.

G iij

A P O L O G I A

APVD Hieronymum Balbum in eo libro, quem scripsit de coronatione Caroli. v. cap. iij. dubitatur, an imperiū Ro. à solo re- rum omniū opifice emanarit, an verò ad pontifices Ro. sit refe- rendum. Primò dicit tam sacerdotiū, quàm imperiū à solo deo emanare: quèadmodū Moses, & Aaron à cælesti numine suam vterque potestatem accepit. Alibi dicit papā, & dignitate, & auctoritate esse præferendū; alibi omnibus neruis persuadere nititur omne imperij robur, & facultatem à summo pontifice derivari, pbans illud auctoritate psal- mi .cxxxv. vbi scriptū est, Qui fecit luminaria magna, solē in potestate diei, lunā & stellas in potestate noctis. Per quæ significari vult sacerdotiū, & imperiū: & sicut luna omne lumen à sole mutuatur, itidē imperialis maie- stas splendere nequit nisi pōtificis fulgore illustrata. Sed dic, quæso, Balbe, quā nullum erat sacerdotiū, quā nullū imperiū in orbe erat, luna lumen suū à sole mutuabat: nō tñ tūc imperiū à pōtifice illustrabat. Nō igitur pōtifex sol, neque imperator luna: Sol em̄ tēporalis, pōtifex verò, quatenus pōtifex est, spiritalis. Luna verò lumen suū à sole mutuatur, imperator verò à deo & CHRISTO Saul à dño in regē vngit, & à Samuele vngit. Si à propheta, vel à papa imperiū, & regnum penderent, lex regis ab ipso, non à domino prodijisset: verum ab ipso domino dicitur ad prophetam, Prædica ius, id est, regimen regis, qui regnaturus est super eos. hoc erit ius regis qui imperaturus est vobis &c. Sicut ergo potestas Petro datur ligandi, & soluedi super terram, ita imperatori ius datur super populum: vtrumque à domino, vtrunq; ab eodem auctore deo. Pontifex est animarum my- steriale caput, CHRISTVS autem simpliciter caput. Imperator cor- porum dominus post CHRISTVM, quinimo per deum, ad quos ius regis est institutum: Pilati nempe potestas in CHRISTVM data desursum esse perhibetur. Hæc dicta sunt de imperio Ro. & primæuo. Nam tria fuisse imperia compertum est: primum Ro. à deo immediatè datum: secundum Gallicum ab imperatore Anastasio Clodoueo Gallo- rum regi tributum, secundò Carolo Magno à plebe, senatuq; Romano, & à Leone pontifice confirmatum, suisq; successoribus legatum perenni æuo, tertium verò imperiū fuit Germanicum à solo pōtifice Ro. depen- dens. de quo scribit ita Geruasius regni Arelatensis marescalus ad Othonē quartum imperatorem, Non ex te (inquit) imperator, tibi obuenit impe- rium, sed à vicario CHRISTI: non tibi perpetuum efficiet, quia nec cum illo eris perpetuus: ipse tibi, tuisq; successoribus iudex est: nihil amita- tis, quod tuum est, si dimittis papæ quod suum est. Beneficio papæ nunc Teutonū regi debetur imperiū, nec cedit imperiū cui vult Teutonia, sed cui cedendū decreuit papa. Hæc Geruasius. Imperiū igitur Ro. tā origine, quā vsu, à solo cælesti numine prodire, omnes clamant: illa tamen potestas, qua omnis eligendi facultas Germanis principibus est tradita, ab ipso nimirū papa emanauit: & propterea in ipsius situm est potestate, hanc imperato- ris eligendi formulam, vel omnino abrogare, vel aliter atque aliter immu- tare. Non sic tamen erat olim de Ro. imperio, quod erat à deo immediatè, vel de

I N H I E R O N Y M V M B A L B V M.

vel de Gallico quod datum est à senatu & plebe, ac confirmatum à Leone pontifice Carolo Magno & suis successoribus in omne tempus. Nec fuit translatum imperium à Græcis ad Gallos, deinde per Hadrianum papam ad Germanos, vt scribit Balbus: nam vt vult Cusanus cardinalis, nullibi inuenitur talis translatio, quum imperium Ro. fuerit, non ab homine insti- tutum, sed à solo deo, vt iam diximus. Scribit Balbus in quodam cap. sui libri fuisse imperium translatum à Græcis in Francos: & alibi asseuerat fuisse translatum à Græcis ad Germanos: & sic pluribus in locis in aqua hæret, & secum dissidet. Item alibi allucinetur Gallos, & alios Transalpi- nos legibus imperij teneri. Alio in loco scribit regem Franciæ de facto nō agnoscere superiorem (quod concedimus) quāuis de iure Romano impe- rio subsit. quod etiam non inficiamur, quum Romanum imperium, teste diuo Augustino, in solis Gallorum regibus firmetur, & stabilietur, Ger- manicum verò imperium & de iure & de facto à solo pontifice Ro. depen- det, & potius debet dici vicarius papæ ac Germanorum rex, quàm imperator Romanus. Multi enim contendunt CHRISTVM, dum in humanis agebat, vtrunq; gladium distrinxisse, siue quum vendentes & ementes flagellis eiecit de templo, siue quum mulierem deprehensam in adulterio iudiciaria potestate absoluit quæ ad vtrunq; iurisdictionem vi- dentur referri. Sed hæc leui brachio collidi possunt: nā si demus CHRIS- TVM, quæ vtriusq; potestatis sunt, exercuisse (nam homo erat, & deus data enim erat à patre omnis potestas in cælo, & in terra:) non sequitur ta- men id, quod aduersarij efficere nituntur, scilicet imperium & sacerdotiū pontificibus reliquisse. CHRISTVS rex erat & sacerdos dei natura alij verò sola gratia & dei voluntate. Balbus balbutiendo, ac potius som- niando scribit, à Græcis imperium translatum ab ecclesia ad Germanos & (vt inquit) primus Germanorum Carolus cognomento Magnus sum- mum principatum est adeptus, O facinus animaduertendum, o summam audaciam, o frontem perfrictam, o inanem confidentiam. An putas Balbe Gallorum laudes per vniuersum orbem ob præclara eorum gesta vnus libelli iactura perditas iri: minime: nam vbiq; vulgatum est, Carolum Ma- gnum fuisse Gallum, & in Gallia natum: fuit enim Pipini Gallorum regis filius, qui fuit Caroli Martelli, qui Pipini Crassi Austrasiæ ducis filius. Est autem Austrasia in Gallia, quam nunc Lotharingiā vocant. Sed de his su- perius amplissimè disseruimus. Tradit Balbus, qd si imperator coronam in loco debito accipere non possit, nihilo minus auctoritatem administrandi ab archiepiscopo Coloniensi possit recipere, vel sua auctoritate, quam ha- bet ex electione sine vlla coronatione ministrare. Alij tamē dicunt, qd quæ admodum reges Gallorum debent Rhemis coronari, & sacro oleo vngi, sic Germani imperatores ex institutione Gregorij v. pontificis Ro. debet Romæ in ecclesia sancti Petri coronari, & chrismate sacro vngi. Et si aliter fiat non erit imperator secundum constitutionem Gregorij, sed potius Clementis, aut alterius Ro. pontificis. Sola electio (vt Balbus scribit) ad substantiam imperatoris pertinet, reliqua ad solennitatem, vt confirmatio.

A P O L O G I A

& coronatio. Nec illud officit (inquit) q̄ ante coronationē appellatur rex Romanorū, & perinde nequeat vsurpare imperij nomen gubernacula vet: quādoquidem hæ duæ vocolæ, Rex Romanorum, & Imperator, idem omnino valent, & synonymæ sunt. Hæc Balbus. Sed dic Balbe electio, coronatio, vinctio, confirmatio, originem habuerunt ab eodem principio vide: licet à pontifice Gregorio: quare ergo lectio potius erit ad substantiā, quā coronatio, & cōfirmatio? & si ista vocabula, Imperium, & Regnum, sunt synonyma, igitur de quocunq; dicitur regnum, dicitur & imperium; igitur omnes reges erunt imperatores. Sed tu dicis vnum posse solum in mundo esse imperatorem, ergo & regem vnum solum. Et si ex consecratione, vinctio, coronatione nihil Cæsareis rebus accedat, erunt omnia leuia, ac parui momenti, & tanquam superflua reiici deberent. Et quum dicis vim habere vt S. Spiritus munera conferant, augeaturq; interius, per hæc minora ac digniora sunt ipsa electione; & sic videntur potius esse ad substantiam, q̄ electio. Et vt ipse Balbus auctoritatem pontificis in imperatorem stabiliet, ita allucinatur. Si papa gladij exercendi potestatem imperatori non daret, nec eam quidem auferre posset. Sed Innocentius pontifex Archadium imperatorem à fidelium communiōe seclufit: vt in cap. duo sunt xcvi. dist. & pontifex Zacharias regem Francorum Childericum regno priuauit, ac Pipinum Caroli patrem in eius locum suffecit: vnde necessariō effici tur, pontificem gladij potestatem imperatori dare, quum illam quoq; adimere possit, quinimo & imperium de gente in gentem transferre, cap. v. venerabilem. de elec. Et imperator à pontifice inungitur, coronatur, indicatur, atq; Augustali folio deturbatur, hæc Balbus. Attendite Galli omnes Balbi iudicium, qui tota errat via, totoq; (vt aiunt) celo. Dicit Balbus ita, Innocentius pontifex Archadium imperatorem à fidelium communiōe seclufit, quia Chrysofomum virum iustum & sanctum ab episcopatu suo expulit. quod in confesso est. Poterat & ipse Chrysofomus vt episcopus idem facere: omnis enim episcopus in spiritualibus maior censetur imperatore. non sequitur tamen illum in temporalibus esse maiorem. Item pontifex Zacharias regem Francorum Childericum regno priuauit, ac Pipinum in eius locum suffecit. quod cōcedimus. Poterat & senatus populuscq; Gallia vniuersus cum ratione ob Childerici inertiam, imbecillitatem, negligētiam, tyrannidem, idem facere: potuit & Zacharias de Gallorum consensu regem regno priuare: poterat & pontifex Parisiensis vnā cum senatu & plebe idem facere, ne tota gens Gallica periret: potuit & Capetus Hugo Carolum Lotharingiæ ducem Lotharij regis fratrem regno priuare. multa de facto possumus quæ an iure possumus quandoque ignoramus. præstat aliquando principē exulem esse, quā in spicere patriam pereuntem. Potest igitur pontifex reges ex causa legitima & pro fide excommunicare, non potest tamen aliquem absque consensu plebis, & senatus regno priuare. Et sicut potestas Petro datur ligandi & soluendi super terrā, ita regi ius datur super populum: vtrunq; à domino, vtrunq; ab eodem auctore deo. Terrenis quidem dictum est, Reges dominantur eorum; & qui potestatem

I N D E X.

potestatem habent super illos benefici vocantur. In sacerdotio æqualitas mater est potestatis augendæ: nec illic quæritur, quis maior sit, sed quis in dispensatione fidelior: veruntamen in primo pontifice velut primi Aaron viget plenitudo potestatis, & in alios per eum portio transfunditur sollicitudinis. At in paucis fuit monarchia principibus, & post illos (vt de Alexandro Magno legitur) diuisio fuit mater discordiæ, minoratioq; potestatis terrenæ.

H A B E S I N H O C I N D I C E Q V A E I N H O C V O L V M I N E C O N T I N E N T V R, E T q u æ d i g n a s u n t s c i t u.

Aaron sacerdos Iudeorum primus	Lib. I. Cap. I.	Caroli coronatio	eodem.
Adam primus monarcha	Lib. I. Cap. II.	Caroli Calui coronatio	Lib. II. Cap. V.
Alexandri Magni monarchia	eodem.	Crescentij consulis facinus & mors	Lib. III. Cap. I.
Antonius Pius imperator	eodem.	Clodouei uictoria & imperium	Lib. III. Cap. III.
Antonius Verus	eodem.	Clodouei & Othonis comparatio	eodem.
Antonius Commodus	eodem.	Caroli Magni consecratio	eodem.
Antonius Caracala	eodem.	Cambysis regis Persarum donū	Lib. III. Cap. VII.
Alexander imperator	eodem.	Caroli Martelli origo	Lib. III. Cap. I.
Aurelianus imperator	eodem.	Caroli Magni origo ex Gallia	Lib. III. Cap. II.
Anastasius imperator	eodem.	Clodoueus imperator	Lib. III. Cap. III.
Augustini propheta de Gallis	Lib. II. Cap. I.		
Arnulphus imperator	Lib. II. Cap. VIII.	Domitianus imperator	Lib. III. Cap. III.
Auriflamma	Lib. III. Cap. VII.	Decius Diocletianus	Lib. I. Cap. III.
Ascensus imperij	Lib. III. Cap. III.	Declinatio imperij Romani	Lib. III. Cap. I.
		Declinatio Germanici imperij	Lib. III. Cap. V.
		Declinatio Gallici imperij	Lib. III. Cap. III.
Brutus consul	Lib. I. Cap. III.		
Balbus imperator	Lib. II. Cap. VI.	Esaie carmen de uirgine	Lib. I. Cap. II.
Berengarij quatuor	Lib. II. Cap. IX.	AEneæ Syluij de Carolo mēdaciū	Lib. III. Ca. III.
Benedicti abbatis sanctitas	Lib. III. Cap. V.	Esaie prophetie de galliæ regno	Lib. III. Cap. VII.
		Electio Othonis	Lib. III. Cap. V.
Constantinus locum dedit Syluestro	Lib. I. Cap. I.		
Christi natiuitas	Lib. I. Cap. II.	Firmici Iulij sententia de imperatore	Lib. I. Cap. II.
Cæsaris dictatura	Lib. I. Cap. III.	Festus præses Iudææ	Lib. I. Cap. III.
Christiane religionis etates	Lib. II. Cap. XII.	Francorum regum genealogia	Lib. III. Cap. X.
Camodi interitus	Lib. I. Cap. III.	Florus præses	eodem.
Clodius Carus Carinus imperatores	eodem.	Fœderici facinora	Lib. III. Cap. III.
Constantius Constantinus Constans	eodem.	Fœderici. ij. gesta	eodem.
Caroli Magni gesta	Lib. II. Cap. III.		

INDEX

Galba imperator	Lib.I.Cap.III.	Leo pontifex	Lib.III.Cap.V.
Gordianus imperator	eodem.		
Gallus Hostilianus	eodem.	Monarchia quid sit	Lib.I.Cap.II.
Galerius imperator	eodem.	Mercurius trismegistus rex & sacerdos	Li.I.Ca.I.
Galerius	eodem.	Melchisedech sacerdos & rex	eodem.
Gratianus	eodem.	Moses dux Israëliti populi	eodem.
Gallorum imperium	Lib.II.Cap.I.	Marcellus consul	Lib.I.Cap.III.
Germanorum imperium	Lib.III.Cap.I.	Macrinus imperator & Maximianus	eodem.
Gregorius quintus	eodem.	Maxentius & Maximianus	eodem.
Gallici imperij quatuor tēpora	Lib.III.Cap.III.	Martianus Mauricius	eodem.
Germanici imperij tempora	Lib.III.Cap.V.	Michael imperator	eodem.
		Mahometi initium	Lib.III.Cap.III.
Hannibalis responsum	Lib.I.Cap.II.	Martellus pater Pipini regis	Lib.III.Cap.I.
Herodis sceptrum	Lib.I.Cap.III.		
Heraclitus imperator	eodem.	Nero imperator	Lib.I.Cap.III.
Heraclion	eodem.	Nerua senex	eodem.
Henricus	eodem.	Nicephorus imperator	Lib.I, Cap.III.
Henricus quartus	Lib.III.Cap.III.		
Hetrusci	Lib.III.Cap.VII.	Officium regis	Lib.I.Cap.I.
Henrici duo	Lib.III.Cap.II.	Officium sacerdotis	Lib.I.Cap.I.
		Ostauianus quādo regnare cœpit	Lib.I.Cap.II.
Iura regis	Lib.I.Cap.I.	Otho imperator primus	Lib.I.Cap.III.
Imperij Germanici sex etates	Lib.II.Cap.XII.	Oleum quo unguuntur reges	Lib.III.Cap.VI.
Insule multe & nouiter inuenta	Lib.II.Cap.X.	Oleum letitiæ	eodem.
Iulianus imperator	Lib.I.Cap.II.	Oleum celitus demissum	eodem.
Iudea in medio orbis	Lib.I.Cap.II.	Otho imperator Germanus	Lib.III.Cap.V.
Iulius tyrannus	Lib.I.Cap.III.		
Iulianus imperator	eodem.	Primus rex Israël	Lib.I.Cap.I.
Iustinianus imperator	eodem.	Pax ingens in mundo	Lib.I.Cap.II.
Iudeorum regnum sub regibus	Lib.II.Cap.I.	Philippus de Abia	Lib.I.Cap.III.
Iohannes papa	Lib.III.Cap.I.	Probus de Pannonia	eodem.
Imperium Germanicum	Lib.III.Cap.I.	Pares duodecim Franciæ	Lib.III.Cap.I.
Insignia imperatorum	Lib.III.Cap.I. & VII.	Phoca imperator	eodem.
Insignia regum	Lib.III.Cap. eodem.	Philippus imperator	eodem.
Imperatorū Germaniæ catalogus	Lib.III.Cap.II.	Pontificatus Christi	Lib.III.Cap.VI.
Initium imperatorum Germaniæ	Lib.III.Cap.III.	Pax Hetruscorum cū Romanis	Lib.III.Cap.VII.
Imperium Gallorū stabile	Lib.III.Cap.III.	Pipinus pater Martelli	Lib.III.Cap.I.
		Pleutrudis nouerca Martelli	eodem.
Licinius imperator	Lib.III, Cap.III.	Pipinus rex filius Martelli	eodem.
Leontinus imperator	eodem.	Pipini decreta	eodem.
Leo tertius imperator	eodem.	Prophetia Austustini de Gallis	Lib.III.Cap.III.
Leo quartus	eodem.		
Lodouicus Augustus	Lib.II, Cap.II.	Quintilis imperator	Lib.I, Cap.III.
Lotharius imperator	Lib.II, Cap.III.	Quis dominus mundi	Lib.III, Cap.V.
Lodouicus secundus & tertius	eodem.		
Lilia celo demissa	Lib.III, Cap.VII.	Rex primus Israël	Lib.I, Cap.I.

Regis

INDEX.

Regis iura	eodem.	Tacitus imperator	eodem.
Regnum præceffit sacerdotium tempore	eodem.	Theodosius imperator	eodem.
Regnum ab hominibus institutum	eodem.	Tyberius tertius	eodem.
Reges Gallorum semper fideles	Lib.III, Cap.III.	Tempora quatuor imperij	Lib.III, Cap.III.
Regni Iudaici institutio	Lib.III, Cap.VI.		
Romani imperij insignia	Lib.III, Cap.VII.	Virge regales	Lib.I, Cap.I.
		Vitellius imperator	Lib.I, Cap.III.
Sacerdotes inter gentiles	Lib.I, Cap.I.	Vespasianus imperator	eodem.
Sacerdotium Christi	eodem.	Varius Heliogaballus	eodem.
Sacerdotij potestas	eodem.	Valerianus imperator	eodem.
Seuerus imperator	Lib.I, Cap.III.	Valentinianus imperator	eodem.
Seauratius imperator	eodem.	Vinea domini Gallie regnum	Lib.III, Cap.VI.
Syluius AENEAS Gallorū amulus	Lib.III, Ca.III.	Vellus aureum	Lib.III, Cap.VII.
		Vaticiniū cardinalis Cusani de iperio	Li.II, Ca. XI.
Trismegistus rex & sacerdos	Lib.I, Cap.I.	Vaticinium sibylle Alirune	Lib.III, Cap. VI.
Tres monarchiam tenuerunt	Lib.I, Cap.II.	Vaticiniū Doraci de reg. Frācorū	Li.III, Ca. VII.
Thurce gesta ac potentia	Lib.II, Cap.X, II, VII.	Vaticiniū Hildegasti philosophi	Li.III, Ca. VIII.
Tyberius monarcha cōtra Burgūdos	Li.I, Ca.III.	Vaticinium Basine reginæ	Lib.III, Cap. IX.
Titus imperator	eodem.		
Traianus imperator	eodem.		

FINIS INDICIS